

מהודות 'קדן טללי ברכה'

שנה ז' (תשפ"ג)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ **ראה** ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד חסד יסודו
של בניינו של עולם
מילתא חדת"א

יב שליחו של אדם כמותו?
ניצוץ אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יא בניים אתם
לה' אלוהיכם
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

שערי ארוכה | מכח התשובה מבקשים 'ברח דודי' מהגלות 1
מאור ושמש | בכל דור יש צדיקים שהם בבחינת צנצנת המן כדי שילמדו מהם
העם אמונה ובטחון 1
אוהב ישראל | על האדם להתבונן שעניויותו הנראית לו לכאורה קלה בעצם
היא טובה עצומה עבורו 1
חמדת דוד | יש לכוון בקבלת ההשפעה מהצדיק שתהיה לצורך דבר שבקדשה ו
אוצרות גאוני הדורות
פרי העץ | ישראל נזונים בעולם הזה בזכות האמונה 1
שם אפרים | הקדוש ברוך הוא מראה חבתם של ישראל ומקדים להם ברכה
קדם שישמעו 2
אזור אליהו | שמיעת הכרוז שמכריז הקב"ה בכל יום 2
אמרי אש - גחלי אש | לא תתגדדו מפיון שהמתים עתידים לקום בתחיית
המתים 2
פני שלמה | התורה מזוהרת להלוות לעניים גם ללא תקנת פרוזובול 2
חלק יפה | נותן הצדקה מקבל את ברכת ה' 2
אור צדיקים | עקר קבלת השכר על שמחת נתינת הצדקה 2
מדרש שמואל | יתן בשמחה לעניים כדרך שנותן לכניו 2
לחמי תודה | הנותן צדקה בעצבות אין הקב"ה פורע רק מה שפחס לו .. 2
דברי מהרי"א | פשאיין הצדקה בלב שלם ובנפש חפצה אינו מקבל ברכה בעולם
הזה 2
קול יעקב | שמירת הממון על ידי מתן צדקה בשמחה 2
תהלה לדוד | הנאת הקלפות מנתינת צדקה בעצבות ועין רעה 2
מעשי צדיקים י'
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד יד

אוצר פניני החסידות
תורת אמת | קורין פרשת ראה קדם חדש אלול מפני שיש בה חזיק גדול לכל
אחד שבכל עת שמתחיל מחדש השם יתברך מטיעו א
שפת אמת | על האדם לזכור בכל עת שהוא בן מלך שנשלח לעולם הזה ללמד
גנוני מלכות א
פתוחי חותם | יראה תמיד את ה' כנגדו וכוזה יתבניש לחטא ויגביר חילות
הקדשה א
רזא דשבת | זריזות בעבודת הבורא מחמת ש'היום קצר' ב
אגרא דכלה | לא תעשון 'כו' לה' אלקיכם - אל תעבדו את ה' דוקא במעשה
מקיים ב
תורת חיים | מה שאסרה התורה יהיה אצל האדם כדבר שאינו מעלה על
מחשבתו כלל ב
דברי בינה | 'לא תאכל הנפש עם הבשר' - אל תשחית הנפש תוך כדי אכילת
הבשר ג
לקוטי תורה | 'רצוא ושוב' | 'זאתו תיראו' בחינת 'שוב' ג
לקוטי שיחות | עשיית מעשים מצד החסד ומצד הגבורה באותו אופן הוכחה
שנעשים מחמת עבודת ה' ולא מצד השבע ג
יצוה הכהן | תשובת הבעל שם טוב זיע"א מדוע הוא מבזבז יותר מחמש . ד
תפארת יוסף | טעם קריאת פרשת כל הבכור במועדים | במועדים השי"ת מפנה
עצמו לראשית ההשפעה לבריאה ולכן על האדם גם פן למטר כל פחותיו
להשי"ת ד
זאת זכרון | בעת האכילה והעסוק בדברים גשמיים יפסיק בכל רגע כדי להזכור
באהבת השם ד
מבשר צדק | יברח מהמקומות שמצוי בהם פתוי היצר ד
תוספות חיים | שמחה סגולה לפרנסה ה
מהר"א מבטלוא | בחדש תשרי מקימים הרבה מצות ותפלות, ויש להקדים
לקר תשובה בחדש אלול ו

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

נכה
מתחילים
את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת ראה

קריאת פרשת ראה קדם חרש אלול

תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגער מלובלין זיע"א

קורין פרשת ראה קדם חרש אלול מפני שיש בה חזק גדול לכל אחד שבכל עת שמתחיל מחדש השם יתברך מסייע

ראה אנכי נתן לפניכם היום. מלת 'היום' מורה נחמה גדולה לכל פרט נפש מישראל, אשר נשבר לבו בקרבו על מעשיו ופעולותיו שעשה מאז עד היום הזה, ומפיר את גדל פחיתת ערכו, וכל מה שהאדם בא בימים עוד יותר נשבר לבו בקרבו על רבוי מעשיו הלא טובים שעד כה.

אמנם על זה מורה מלת 'היום', שבכל יום ובכל עת שהאדם נותן אל לבו ומתחרט ממעשיו הישועה קרובה לבא, ובו ביום נותן הוא יתברך לפניו את הברכה, פי דברי תורה המה נצחיים, והכתוב הזה הוא לעולמי עד, ובכל יום יום אומר הוא יתברך ראה אנכי נתן לפניכם היום"ם דיקא.

ולזה כאשר יקרבו ימי הרחמים והרצון לכללות ישראל, הינו החדש אלול, שאז בודאי נכנס התעוררות בכל נפש ישראל לחשבון נפשו, קורין קדם ראש חודש הסדרא הזאת, לרמוז להאדם אשר הוא יתברך רואה את ההתעוררות והכנות לב האדם להתקרב אליו יתברך, ונותן לפניו תכף היום את הברכה.

הרמז בר"ת אני לדודי ודודי לי

וזה נרמז גם במה דאיתא הרמז שראשי תבות 'אני לדודי ודודי לי' אותיות 'אלול', הינו כשמתעורר המקבל באתערותא דלתתא, שזהו 'אני לדודי', תכף ומיד מתעורר כנגדו הסיוע דלעילא, להשפיע לו שפע הישועה.

באר הפסוק 'לשכנו תדרשו ובאת שמה'

וזהו גם ענין הפסוק הנאמר בסדרא זו 'לשכנו תדרשו ובאת שמה' (יב ה), הינו תכף כשיתעורר המקבל ומכין את לבו לשמו יתברך, שזהו 'לשכנו תדרשו', אזי מיד 'ובאת שמה', הינו שהשם יתברך נמצא לו ומקבלו. וזהו גם כן ענין סיום הסדרא איש 'כמתנת דוד' (טו יז), הינו שתכף להכנת ופשיטת יד המקבל לקבל, אזי תכף 'כברפת ה' אליהו אשר נתן לך':

בנים אתם לה' אלקיכם

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

על האדם לזכר בכל עת שהוא בן מלך שנשלח לעולם הזה ללמד גנוני מלכות

בזהר הקדוש (ח"א רמה: ח"ג קנט): דנשמתא אשתלח לעלמא דא כמו בן המלך דשדר ליה לכפר למילף אורחיה דהיכלא דמלכא, ביון דאיתרבי שדר בגיגיה למיתי להיכלא דמלכא, אינון בני כפר בכאן, חד פקח הוי תמן אמר מה לכו למבכי וכי לאו בן מלכא הוא כו', כף משה פקח הוי אמר בנים אתם כו', עין שם.

וזהו צריך כל איש ישראל לידע ולזכר תמיד, כי נשתלח רק בעולם הזה ללמד דרך המלכות. פי באמת הנשמות בנים, ובעולם הזה שנתלבש בגוף הוא בחינת עבדים, אבל כל רצונו ומחשבתו צריך להיות לתור למקומו.

כמו שכתוב בזהר הקדוש על פסוק (קהלת ב יד) 'התכם עיניו בראשו' פי לכן עשה הקדוש ברוך הוא בתכמה עינים בראש, להסתפל תמיד אל השמש, הפך מפסיל בחשף הולך, שכל רצונו ומחשבתו בעלמא דחשוכא. ועל זה פתיב (דברים יא ח) 'והיו לטוטפת בין עיניכם'.

היריעה שעניני הגוף אינם כרי קומא מחזקת להתגבר על דאגות ויסורי העולם הזה

וזה הרמז ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת, פי כל עניני הגוף שנקרא מת שעומד למות, כל אלה הדברים לא יערבבו את האדם מעקר התכלית שנשתלח מעולם העליון.

ובאמת אם המיתה עצמה אינה מעצבת את האדם, שיודע שכל עולם הזה רק לבוא לשלמות שיתחזר לעולם העליון מתקן, ממילא כל דאגות ויסורים שבעולם הזה אין מערובין אותו, ולא יפסקו ויעשו קרחה בין עיניכם שהוא הסתכלות המוח שבראש.

לפחות בשעת תפלה, הנחת תפלין ושבת, לא יסיה דעת מהארת הנשמה

ועל כל פנים צריך אדם לראות כשמניח באמת התפלין, שהוא זכרון והארת הנשמה לא יסיה דעתו מצד הגוף. וכמו

כן בשבת קדש שאין צריך תפלין שהוא עצמו אות ומאיר בו הארת הנשמה, לא יסיה דעתו.

וזה בחינת זכור ושמור, לזכר השמש הנ"ל, ולשמור שלא להרהר במלאכת עולם הזה, כמו שכתב בספר הבהיר שמור מן הרהור. וכן כשעומד בתפלה, כמו שרמזו חז"ל (ברכות ל): אפלו נחש ברוך על עקבו, שהיא בחינת המיתה לא יפסיק (שנת תרס"ד):

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יראה תמיד את ה' כנגדו וכוזה ותיבש לחטא ויגביר חילות הקדשה

בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת. פי עם קדוש אתה לה' אלהיך וכך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה (יד א-ב)

אפשר לרמוז, דהנה עם בני ישראל בחרם ה' להיות לו לעם קדוש, ועל ידי תורה ומעשים טובים שיהיו עושים מגבירים ועושים חילים של קדשה להגדיל ולהאדיר מחנה שכניה, שעל ידי עסק התורה שעוסק בה לשמה ועל ידי מצוות ומעשים טובים שיעשה לשם שמים נבראים מלאכים טובים כידוע. וכן חס ושלום בהפך, כשעושים מעשים אשר לא יעשו נבראים מלאכים רעים ונעשים חילות הסטרא אחרא.

והגורם לזה או לזה הוא, אם תמיד האדם משים ה' נגד עיניו ויודע בברור שהוא משגיח בו בכל פרטיו ומתירא ממנו, בזה בודאי יבוש ויפלים ולא יסור מאחרי ה', וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים טז ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד פי מימיני כל אמוטי'. ואם מסיר מסוה הבושה מעל פניו ואינו חושב בהשגחתו יתברך שהוא משגיח בו, בזה נמסר ביד הסטרא אחרא ונשקע בכל מדות רעות.

והנה 'עין' עם הכולל גימטריא סמא"ל, לרמז דאם האדם שומר עיניו מראות ברע, הרי הוא משים ה' נגד עיניו וכוזה לא יש לסמא"ל שליטה עליו, ואם עיניו פקח לראות ברע, הרי נתן שליטה לסמא"ל שהוא גימטריא 'עין', ונמסר בידו ועושה בו כרצונו:

הרמז בפסוקים

וזהו שאמר בנימין אתם לה' אלהיכם, מזהיר משה רבנו עליו השלום לישראל ואומר, דעו כי אתם בנימין לה', וכמו שהבין נתן כח באב ועוזרו גם אתם בן, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (שם טו לה) 'תנו עז לאלהים'. וכיון שפך הוא, השמרו מאד לנפשותיכם שלא תתעו מדרך השכל ותעשו בהפך ותתנו כח לסטרא אחרא, והחילות (שק"י) [שהיה] לכם לעשות בסטרא דקדושה תעשו אותם בסטרא אחרא.

וזהו לא תתגדדו, דהיינו, לא תעשו גדודים שהם חילות לסטרא אחרא. ולא תשימו קרחה בין עיניכם, כלומר, דמי

[ש]גורם לזה הוא אם תסירו מסוה הבושה מבין עיניכם ולא תחשבו ה', דכונה אתם נוהגים שליטה לסמא"ל.

ומה שאמר בלשון הנה ולא תשימו קרחה, משום דהמשים יראת ה' בין עיניו הרי הוא חושב כאלו מסוה פרוש על עיניו שלא יביט בשום דבר וזולתי בבעל המסוה, ולזה חכמים זכרונם לברכה משתמשים בלשון הנה ואומרים, יהי רצון שיהיה מסוה הבושה על פנינו. ומי שאינו שומר עיניו, הרי עשה קריעה למסוה ונשאר קרוח ממנו.

וזהו לא תשימו קרחה, דהיינו לא תעשו קריעה למה שבין עיניכם, שהוא

מסוה הבושה. וכל זה למת, דהיינו שבכיל מת, שהוא סמא"ל הנקרא 'מת', כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ג רעה). על פסוק 'על פי שנים עדים יומת המת' (להלן י"ו).

משום ד'עין' גימטריא סמא"ל, וכשאתה מסיר מסוה הבושה נתת ד' לסמא"ל לשלט עליו, וזהו למת, כלומר שבכיל מת שהוא סמא"ל השולט עליו.

משום שעם קדוש אתה לה' אלהיך, והקדושה עקרה תלויה בעיניך, שאם אתה חושב תמיד ה' בין עיניך בנה נפרת קדושתו בך, ואם לאו, לאו. לכן הזהר מאד ושמו נפשוך מאד:

פרשת ראה

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא כו)

רזא דשבת

רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זיע"א זריות בעבודת הבורא מחמת ש'היום קצר'

הנה רבו אזהרות חז"ל בענין היום קצר' (ראה אבות פ"ב מט"ו), ואף שלמה אמר בחכמתו 'בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך לא יחסר' (קהלת ט ח), כף נדרש (שבת קנג).

ובזכרון זה לא יתשל האדם מלקים פקודא דמלפא עלי ארץ בזריות ובשלמות, פענין שאמרו חז"ל (אבות פ"ב מ"ד) אל תאמר לכשאפנה אשנה.

לא עליך המלאכה לגמר

ויש אשר מרב המלאכה ואריכת הפעלה יעלה מורה העצלות עליו - כי מה כחי שאוכל להתיגע כל כף הרבה בימים רבים, ובאו חז"ל ואמרו (שם מט"ז) לא עליך המלאכה לגמר ולא אתה בן חורין להבטל ממנה.

על האדם לדמות לעצמו שמשתדל רק היום בעבודת הבורא בכל כחו

וישיב מלחמה שערה להיצר הרע - ושיבת שבו, באמר לו שרק היום אני אשתדל בעבודת הבורא פראוי בכונה ובכל כוחי, ובבוא הזמנים אני מלעמל כל כף, הפוך טענת היצר הרע האומר לכשאפנה אשנה.

הרמז בלשון הפסוק ראה אנכי נתן לפניכם היום'

וזהו עצת התורה הקדושה. ראה אנכי

נתן לפניכם היום, שתאמרו להיצר הרע שרק היום אשמר מכל הרעור ומעשה רע חס ושלום, ורק היום אשתדל בקיום המצות המעשיות פראוי וכנכון.

ברכה וקללה, כי בדרך זה יהיה בידו להנצל מרשת היצר הרע הן בקיום המצות שהן 'ברכה', ולהשמר מה'קללה' שהן העבירות, להנצל ממנו כשיפתה אותך חס ושלום לרע, ולומר לו שרק היום לא. ויש במלת 'היום' הן לגבי ברכה והן להנצל מקללה. ועל ידי זה תזכה למצוה גוררת מצוה (שם פ"ד מ"ב):

לא תעשון כן לה' אלקיכם (יב ד)

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א לא תעשון כן לה' אלקיכם - אל תעבדו את ה' דוקא כמעשה מסים

שמעתי הפסוק ברמז מקבל מצדיקי הדור, דהנה יש בני אדם אשר חק קבוע להם פמה ילמדו וכמה יאמרו תהלים וכיוצא, ואכלו את חקם אשר נתן להם, וידעתם שפכר נתנו להבורא המגיע לו, ויתר היום הולכים בטל ומבקשים שפר בפנחס.

והנה המשפיל אל דבר, אין לך יום דומה לחברו, ועת לפזר ועת לכנס, לפעמים המעשה כזאת ביום זה הוא מצוה, כגון שעושה הדבר בהצנע עבור כבוד שמו, ולמחר אותו הדבר בעצמו הוא עברה, כגון שיגיע הדבר להתפארות וכיוצא, ואי אפשר לפרש הדבר כי המשפיל גבין מעצמו.

וזה באה אזהרת תורתנו לא תעשון כן לה' אלקיכם - רצה לומר פדמיון הנה ממש אותו ההנהגה, כי באפשר היום המנהג הנה טוב ולמחרתו הוא בהפך, והבן.

וכן הובא בנעם מגדים (פרשת כי תשא) בשם החוזה מלובלין זיע"א, זה לשונו: על פי דברי הרב מורנו הרב ר' יעקב יצחק נ"י בפסוק 'לא תעשון כן לה' אלהיכם', דיש אדם שמחזיק בעובדא אחת בקבע, כמו תענית בכל יום או טבילה בכל יום וכדומה, ובאם לא יעשה דבר זה לפעמים הוא בעיניו פמתעתע, כי כבר נשרש בלבו שעובדא זו מביאה לו היראה והקדושה, ובאמת לא כן הדרך האמתית, שהרי זה פכובד לעובדא זו. ובאמת שאמרו חז"ל (תענית יא.) היושב בתענית נקרא קדוש, וכמו כן טבילה מביאה הארה, אף עם כל זה הכל מה, ופעמים נתן קדושה על ידי תענית ולפעמים דוקא אם אכל ושתה אז טוב לו, כמו בערב יום כפור. וזהו לא תעשון כן, רצה לומר דוקא 'כן', והבן היטב כי זה שרש גדול בעבודת ה':

לא תוכל לאכל בשעריך (רבי יהושע בן קרחה אומר יכול אתה אבל אינך רשאי, רש"י) (יב יז)

תורת חיים

רבי חיים מקוסוב זיע"א

מה שאסרה התורה יהיה אצל האדם כדבר שאינו מעלה על מחשבתו כלל

לא תוכל לאכל בשעריך. ברש"י: 'אמר רבי יהושע בן קרחה, יכול אתה, אבל אינך רשאי'. נראה, רצונו לומר, שיהיו

וכל בהמה מפרסת פרסה ושסעת שסע שתי פרסות מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו (יד)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
עשית מעשים מצד החסד ומצד הגבורה
באותו אפן הוכחה שנעשים מחמת עבודת
ה' ולא מצד הטבע

בתורה אור מובא מהגמרא אודות רבי חנינא בן תרדיון, שעשה ב' ענינים – מעשה אחד שעשה בקו החסד, ומעשה שני שעשה בקו הגבורה – ועשה את שניהם באותו אפן, ועל ידי זה ידעו שאין זה מצד הטבע אלא מצד עבודת ה', כי אלו היה זה מצד הטבע – לא היו יכולים להיות ב' הענינים באותה חיות.

כבוד הענין בנסיונות אברהם אבינו

וזהו גם כן מה שנאמר באברהם אבינו בפשט נסיון העקדה וקרא עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה' (בראשית כב יב):

הנסיונות הקודמים היו בקו אחד – קו הימין, ולכן לא היה אפשר לדעת אם אין זה מצד הטבע. אבל אפשר היה נסיון זה, שלקח את יצחק להעקדה, עד שרצה לעשות מה שרצה, שזהו ענין שמצד קו הגבורה – אזי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה', עתה ידעתי גם על כל הנסיונות הקודמים, שהם מצד עבודה.

רמו הענין ב'מפרסת פרסה'

וזהו הסימן ד'מפרסת פרסה': כאשר פועלים רק בקו אחד, 'בקימא דחד סמכא' – יתכן שזהו מצד הטבע והרגילות. הסימן לבהמה שהורה היא 'מפרסת פרסה' – שהפרסה מחלקת ומבוננת זמינה ושמאלה, לשני הצדדים. הוא יוצא מטבעו ורגילותו, ועושה את שליחותו של 'אדם העליון', בכל מקום ששולחים אותו.

רמו הענין ב'שסעת שסע'

'ושסעת שסע': העבודה בב' הקוין צריכה להיות לא רק בחיצוניות בלבד; אם ענין זה הוא רק בחיצוניות, אבל בפנימיות אינו עומד אלא בקו אחד – אזי 'לא תאכלו', שאינו פועל את ההעלאה וההתפללות. עליו להיות מחלק בפנימיות וגם בפעל, בכל פלו, ואז 'תאכלו', שפועל את ההתפללות, עד שבא לידי יובו תדבקון' (דברים יג ה).

הרמו ב'מעלה גרה'

ואף על פי כן, בין שהוא עוסק בגשמיות, ששיכת לחמריות – הרי אפלו כשהוא רואה ש'מפרסת פרסה', אין לו לסמך על

על ידי ראה זו נמשכת האהבה שבכרכת אהבה רבה וקריאת שמע

והנה יראה זו קודמת לאהבה, שעל ידי זה שמקבלים יראה זו נמשכה מדרגת האהבה האמורה באהבת עולם אהבתנו כו' ויחד לבנו לאהבה כו' הבוחר בעמו ישראל באהבה' עד שבקריאת שמע נמשכה מדת האהבה העליונה לקיים 'ואהבת את ה' אלקיך כו'.

'אכלתי יערי עם הבשר' בחינת יראה ואהבה הנ"ל

ועל בחינת יראה ואהבה זו נאמר 'אכלתי יערי עם דבש' (שה"ש ה א), 'יער' הוא שבו כל עץ ועצי שטים עומדים, הם המלאכים, 'שרפים עומדים'. וזהו בכרפת יוצר אור ששם נאמר ענין המלאכים שעומדים ומשמיעים ב'ראה' והאופנים ברעש גדול כו'.

'ודבש', הינו מתיקות ותענוג היא האהבה בתענוגים שנמשכה בקריאת שמע 'ואהבת' - בכל לבבך, שגם תוכיות הלב שהיא בהעלם והסתר האהבה המסתרת, יהיה גם תוכו רצוף אהבה בהתגלות. 'ובכל נפשך' כל כחות הנפש מחשבה במחשבה כו', 'ובכל מאדך' בלי שעור והפסק, שהאהבה בתענוגים אין לה קץ וסוף שיש להתענג מרב כל.

על ידי אהבה זו מתעלים למדרגת יראה פנימית בתפלת שמונה עשרה

ומבחינת אהבה זו יבא ויגיע למדרגת 'יראה פנימיות', בחינת בטול במציאות ממש. והינו בחינת השתתאות שבתפלת שמונה עשרה. כי בחינת יוצר אור הוא מדרגת המלאכים ויראותם, והשתתאותם הוא בבחינת 'חיצוניות', מה שאין בן תפלת שמונה עשרה היא בחינת בטול והשתתאות הנשמות, שהם בבחינת פנימיות.

דהינו להיות בבחינת בטול במציאות ממש מפני אור אין סוף ברוך הוא בעצמו ובכבודו דלית מחשבה כו', בחינת סובב כל עלמין, והקדוש בשמים ובארץ' שאין לפניו יתברך בחינת שמים ולא בחינת ארץ, שמעלה ומטה שוין אצלו ואין תופס מקום לפניו יתברך גשמיות כמו רוחניות ממש, ולכן יכול להיות נמשך בחינת בטול זה גם בגשמיות, כי הכל רק בבחינת 'באורך נראה אור' (תהלים לו ט), 'באורך' גן עדן העליון, ונראה אור' גן עדן התחתון, וכלם אינם רק אור וזו כו' כנ"ל:

כל הדברים שאין אדם רשאי כמו שאינו יכול, כי הדבר שאין אדם יכול לעשות, או מפקד המשא, או מרחיקת המקום – זה אינו משים על מחשבתו כלל, כן יהיה דברים שאינו רשאי – לא יעלה על מחשבתו כלל:

ולא תאכל הנפש עם הבשר (יב ג)

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א
'לא תאכל הנפש עם הבשר' – אל תשחית
הנפש תוך כדי אכילת הבשר

ולא תאכל הנפש עם הבשר. הינו שלא תשחית לך הנפש עם הבשר, כי לפעמים אדם משחית נפשו חס ושלום עם הבשר, שאוכל בתאות היצר, על כן אמרה תורה שלא ישחית נפשו עם אכילת הבשר:

אחרי ה' אלקיכם תלכו ואתו תיראו (יג ה)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א
'יראו נשוב' | 'ואתו תיראו' בחינת 'שוב'

ואתו תיראו הוא בחינת 'שוב', כי 'תלכו' הוא בחינת 'רצוא', הלוך ונסוע ממדרגה למדרגה באהבה כו', וה'שוב' הוא להיות 'תיראו', יראה בשת היא יראה פנימית מפני גדלת אין סוף ברוך הוא בעצמו ובכבודו דלית מחשבה תפיסא ביה וכל נהוראין מתחשקאן קמיה כו'.

כ' סוגי יראה | 'יראה חיצונית' כמורא מפני מלך כשר ודם מחמת התפשטות גדלת מלכותו על רבוי עם ומדינות

כי אית יראה ואת יראה, 'יראה חיצונית' היא מפני התפשטות גדלת מלכותו יתברך, כמורא בשר ודם מפני התפשטות גדלת מלכותו על רבוי עם ומדינות מלכותו כו', וקך פתיב 'אלף אלפין ישמשונה כו' (דניאל ט ז).

כברכת יוצר מתפעלים ומקבלים יראה חיצונית

ועל דרך זה תקנו ברפת יוצר אור ששם נאמרה ונשנית יראה זו, 'יוצר משרתים ואשר משרתיו כלם עומדים כו' ומשמיעים ב'ראה כו' כלם פאחד עונים באימה ואומרים ב'ראה כו' והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול כו', שמנה מקבלים ישראל גם כן בחינת יראה זו. כמשל הרואה שרים משתחווים לפני המלך כו', וכמו שנתבאר במקום אחר.

בפרשת ראה בשעריך תאכלנו כו' כצבי וכאל. יש לומר, דהנה צריך האדם להיות דבוק ב'ה' יתברך שלא תהיה לו אהבה אחרת כי אם אהבת הבורא ברוך הוא, כמו שנאמר וְאֶהְבֶּתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ (דברים ו ה), על פן צריך לאכול, וכן שאר דבר שנקרא גם פן אכילה פידוע, כי אם צריך לפרש עצמו בכל רגע כמעט לזכר מהדבקות הבורא ברוך הוא.

משל מהצבי הישן כשעינו האחת פקוחה והנה איתא (וזהו ח"ב יד) על ב'ר' חודי ודמה לך לצבי או לעפר האילים' (שיר השירים ח יד), כי דרך הצבי שישן בעין אחת, וכן כשרץ מביט לאחוריו.

כן יש לומר גם כאן, תאכלנו כצבי וכאל, כי בשעת אכילה נחשב לשינה נגד דבקות הבורא וְאֶהְבֶּתָּ, יהיה ישן רק בעין אחת, וכן יביט לאחורי אהבת הבורא ברוך הוא בכל עת וזמן, וכן נמי 'כאיל', אלא ש'לשון פפול.

כאור נוסף

או יש לומר כאיל כמו 'כאיל תערג על אפיקי מים' (תהלים מב ב), בן תהיה פונתך להמשיך על ידי אכילתך שפע חסד הנקרא מים, כמו שהאדם אוכל וממשיך חיים לכל גופו, בן יגרו ויעורר בעובדא שלו לעילא להמשיך דרך העולמות שנקרא קליותם אדם, עד למטה. וכן שמעתי מהרב שיחיה 'מהאכל יצא מאכל' (שופטים יד יד):

לא תוכל לזבח את הפסח באחד שעריך אשר ה' אלקיך נתן לך, כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם תזבח את הפסח בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים, ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר ה' אלקיך בו ופנית בבקר והלכת לאהליו

(טו ז-ה)

מבשר צדק

רבי ישכר דב מזלוטשוב זיע"א
יבחר מהמקומות שמצוי בהם פתוי היצר
הענין הוא, דאיתא בגמרא (ברכות ה. וראה סוכה נב:) אם שרואה אדם יצרו מתגבר עליו משכהו לבית המדרש, נצחו מוטב ואם לא יקרא קריאת שמע וכו' שנאמר וגו', עד כאן דברי הגמרא.

תואנת בני אדם שאינם עובדי ה' כמו הצדיקים מחמת המצאותם ברחוב על ידי עסק משא ומתן

והנה יש בני אדם המתנצלים על מה שאינם עובדי השם פהצדיקים, באמרים כי כל היום נושאים ונותנים עבור

זולה"ה, שענין כל הבכור הוא הקדמה לפרשת מועדים, והוא כי מועדים נקראים בזהר הקדוש 'פני ה', וזה מורה שהשם יתברך מתחיל אז לפנות עצמו להבריאה להשפיע לה כל מיני טובות פנים בפנים, ומאחר שהשם יתברך מראה אז ראשית השפעה שלו, מחיב האדם מצדו למסור כל הכח שלו להשם יתברך.

והינו כי עקר מה שיש לאדם חלק בהשפעה של השם יתברך, הוא על ידי הפלי שלו, הינו שאדם מעמיד כלי לקבל השפעת השם יתברך ומכין עצמו לזאת ההשפעה. ואם האדם מצדו מוסר גם הפלי שלו להשם יתברך, אז השם יתברך מצדו נותן הכל בתורה אל האדם בקנין קבוע.

כי כן הסדר של השם יתברך, שזה שאדם מצדו מוסר מה להשם יתברך, אז השם יתברך מקנה להאדם בתורה בקנין קבוע. כמו שאיתא במדרש (תנחומא בהר א) מכרתי את העולם כלי לאברהם ולא הונתי אותו וחרור והקנה אותו לי. וכמו שאמר בזה כבוד אומר זולה"ה שבאור המדרש הוא, שמנין הוא הסימן שלא הונתי אותו מן חזר והקנה אותו לי וכו'.

ונחזור לענינו, כי זה עקר במועד, שבעת שמראה השם יתברך לישראל ראשית השפעה שלו, אז הוא העצה למסור כל הכח להשם יתברך, כמו שאיתא בש"ס (ר"ה טו) הביאו לפני עמר בפסח ושתי הלחם בעצרת, שמחמת שהשם יתברך מראה אז להאדם הראשית, בגיקל לו לאדם למסור אותו בתורה להשם יתברך.

כי זה מרמז כמו שאיתא בזהר הקדוש (ח"ג ד) נהורא נדמאה דברא קודשא ברין הוא עלמא לית יכול עלמא למסבלא וכו'. והראשית מרמז על נהורא נדמאה, שמכיר עדין שהכל הוא מן ה' הנותן לו כח לעשות חיל.

וכן הוא הענין בקדשת בכור שגם בן מרמז על ראשית השפעה שלו שמשיג מן השם יתברך, הוא גם בן העצה להקדישו, ואז יתן לו השם יתברך כל ההשפעה בגדל קנין:

בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדיו כצבי וכאל (טו כב)

זאת זכרון

רבי ישכר דב מזלוטבלין זיע"א
בעת האכילה והעסוק בדברים גשמיים פסיק בכל רגע כדי להוכר באהבת השם

עצמו, וצריך להיות גם הסימן ד'מעלת גרה' – לחזור וללעס, לבדק את עצמו, ולברר עוד פעם ועוד פעם.

ההוראה בפעל בעבודת האדם

ההוראה מזה בעבודה בפעל היא: כשם שפאשר עומדים לאכל מבהמה, יש לבדק אם יש לה סימני טהרה, ואם לא אסור לאכלה – כך גם בכל ענין בעולם הזה שעומדים לעשות, צריכים לבדק בסימנים אלו: עליו להיות בטוח שעושה זאת לא 'למלאות תאות נפשו', ואפלו אם נראה בעיניו שסימן זה מתאים – אסור לו לסמוך על זה, ויש צריך בברור שני (ח"ב עמ' 377-378):

נתון נתן לו ולא ידע לבדק בתתך לו (טו)

יצוה הכהן

רבי אהרן שמואל מאוסטרקה זיע"א
תשובת הבעל שם טוב זיע"א מדוע הוא מכזבו יותר מחמש

שמעתי בשם החסיד האלהי מו"ה ישראל בעל שם טוב נבג"מ, אשר שאלו אותו למה הוא מפזר יותר מחמש, והוא נגד מאמר רבותינו ז"ל (כתובות ג) שאמרו המכזבו אל יכזבו יותר מחמש.

והשיב הוא ז"ל, דלשון 'מכזבו' הוא לשון ביזה, דהיינו מי שאינו נותן בשמחה רק כמו גזול לנפשו, והוא עושה נגד רצונו לקים מצות בוראו, לזה נתנו חכמים שעור שלא יתן יותר מחמש, אכן מי שנותן בשמחה ויש לו תענוג מזה שנותן, אין שעור לדבר.

כן שמעתי מפי מגיד אמת, שאמר בן בשם הבעל שם טוב זלה"ה. והנה כבר ידוע ומפורסם אשר דברי האלהי הקדוש כל דבריו כגחלי אש, ואפלו שיחות חלין שלו היו סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ומלין לצד עילאה ימלל:

כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש לה' א-לקיך וגו' (טו יט)

תפארת יוסף

רבי מרדכי יוסף מראדין זיע"א
טעם קריאת פרשת כל הבכור במועדים | כמועדים הש"ת מפנה עצמו לראשית ההשפעה לבריאה ולכן על האדם גם כן למסור כל כחותיו להש"ת

ענין מה שאנו קורין פרשת כל הבכור במועד, אמר בזה כבוד אומר

פסח', כי הוא מסטרא דשקר, ושקר אין לו רגלים (שבת קד.), ונקרא 'פסח' מלשון פוסח. וזהו לא תוכל לזבח את הפסח, הינו היצר הרע, באחר שעריד אשר ה' אלהיך נתן לך, הינו לך דיקא, הינו בשוק, כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכן שמו, הינו בבית המדרש.

כי באמת זה הדרך לנצח היצר הרע אף בשוק, הוא רק להצדיקים הגדולים, ולא רב העולם, כי אם בבית המדרש. וזהו אל המקום אשר יבחר. וזהו 'משכהו לבית המדרש'.

שם תזבח את הפסח בערב, הינו אם לא תנצחו במה שהמשכתו לבית המדרש, אף על פי כן תפעל שתזבחו שם בקריאת שמע, וזהו על דרך 'על משכבכם', בערב. ואם לא תנצחו גם בזה, מועד צאתך ממצרים, הינו תזכור לו יום המיתה מעולם הנה הנקרא מצרים. כי כל הנ"ל לא יפעלו רק בבית המדרש, ובחוצו אף זה לא יפעל אצלו, רק שם בבית המדרש תזבחו בזה.

ולא תאמר כשאעשה כן אז אין שכרי גדול, לזה הבטיחו הכתוב ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר וגו', הינו אם תסגל מצות ומעשים טובים 'במקום אשר יבחר', הינו בבית המדרש, אף על פי כן ופנית בבקר והלכת לאהליך, פי להצדיקים נקרא המיתה בקר, וזהו ופנית בבקר אחר מיתתך, והלכת לאהליך שנתנהו על ידי מצותיך ותורתך, כי שכרך נכון מעם ה' כמו זה שנצחו בחוצו, כיון שגם פונתך למלאות רצון הבורא ברוך הוא וכנ"ל:

והיית אך שמח (לפי פשוטו אין זה לשון צווי, אלא לשון הבטחה, רש"י) (טו טז)

תוספות חיים

רבי יוסף חיים מפיסטין זיע"א

שמחה סגולה לפרנסה

והיית אך שמח, פרש רש"י אין זה צווי אלא לשון הבטחה. שפאשר תהיה שמח בה' בודאי תהיה לך פרנסה, פי השמחה תהיה לך מסגל לפרנסה. ולכן נרמז שם 'חתך' שהוא שם של פרנסה בסופי תבות של והיית אף שמח, ואז יתוסף לך פרנסה ויתוסף לך שמחה רבה ועצומה לעבוד את ה' מרב כל, כענין 'שוש איש ביה' (ישעיה סא ט), פרוש שהשמח בה' גורם עוד שמחה וזו היא השמחה שאין לה קץ ונסוף:

שהוא לא ינצח אותך, והמה חלשים ואינם באפשרי להם לנצח האויב בחוצו, ועשו כפי יכלתם, ולכן מגיע להן שכר.

ענש המלך לכת השלישית

וכאשר באו כת השלישית, גזר המלכות עליהם ענש רב, באמרו למה לא יראתם להלחם עמו, כיון שאתם יודעין שאתם חלשים, וכודאי זה מחמת שלא יראתם מהמלך לא הסתכלתם אם תנצחו אם לא, וכוננתכם היה רק להראות גבורתכם בחוצו, ולולי היתה יראת המלך עליכם ודאי הייתם מחשבים היטב בהשכל אם באפשרי לנצחו, ואם לא, נראה לכם לעשות ככת השנית, ולכן מענישן המלך.

הנמשל לעינו עבודת ה' המטלת עלינו

כן הוא בינינו קרוצי חמר, שגזר עלינו אדונינו לנצח הגבור, זה היצר הרע. ודאי מי שיוכל לנצחו מבחוצו שכרו כפולה מכפלת, כי שם להיצר התגברות. כמו שפרשתי 'פי תצא למלחמה' (להלן כ א כא ט, תכף כיון שתצא לחוצו לשוק, אזי תכף יש לך מלחמה לעשות עם היצר הרע.

אמנם בני אדם המבינים בעצמם שאינם באפשרי לנצחו במקום גדולתו וגבורתו, הינו בחוצו, אז יושבים כל היום בבית המדרש וקורין קריאת שמע וזוכרין יום המות, ואינם עוסקים בשום דבר מהבלי הזמן, כי יראים שלא יהיו כבושים תחת יד הגבור והוא ההפוך מרצון המלך, ולהם יש גם כן שכר שהוא ככת השניה הנ"ל.

וכן כתיב 'קול ה' בכת (תהלים כט ד), בכת של כל אחד ואחד (שמו"ד ט, ט) וחשוב בעיני הבורא כמו הכת הראשונה, כי פונתן עבור רצון הבורא ברוך הוא.

אמנם אותן שיודעין שתלושין הם ואין באפשרי שניצחו להגבור מבחוצו, ואף על פי כן הולכין לחוצו, והיצר מפילן וכובש אותן תחת ידו, ודאי ענשן גדול, כי בזה מראין שהסירו יראת ה' מלבם וכנ"ל.

באור הגמרא לעולם ירגיו אדם יצר טוב על יצר הרע על פי הנ"ל

וזהו שאיתא בגמרא לעולם ירגיו אדם יצר טוב על יצר הרע, הינו שילך מבחוצו ולהרגיזו להיצר הרע. אמנם אם לא נצחו, אזי רואה שחלש הוא נגדו בחוצו ששם גבורתו של היצר הרע, אז תפנתו 'ילך לבית המדרש וכו', יעין שם.

באור הפסוק שלפנינו על דרך הנ"ל

וזהו פרוש והמשך הפסוקים. ואקדים לפרש דהיצר הרע נקרא בשם

פרנסתו ושם מצוי ביותר פתוי היצר להמיתה דיליה, ולא כן הצדיקים אשר יושבים בחדר מסגר, ואינם רואין ושומעין שום דבר בטל רק מה שנוגע לגדלת הבורא ברוך הוא, ולכן הם מושלים על היצר הרע, ועל פי תרוץ זה חושבין שלא יענשו על עונותם.

מענה על כך בדרך משל נוקב

אכל באמת תשובתם בצדק, על דרך משל, שהיה מלך גדול וגזר על המדינה שלו שכל מי שיכבש גבור אחד הנקוב בשמו, יתן לו שכר באין שעור, ומי שלא יכבש אותו אז ענשו גדול. וכל אחד מבני המדינה רדפו שיכבשו הגבור הנ"ל.

חלקת בני המדינה לשלש כתות | כת א'

והיה שלש פתות. פת אחת אשר היו גבורים גדולים, והיו הולכים לנגד הגבור הנ"ל פנים בפנים בחוצו, מחמת שהבטיחו על גבורתם, ובאמת כבשו אותו.

כת ב'

כת השנית שלא היו בטוחים בגבורתם כל כך, ובאמת היו יראים מפני גזרת המלכות שצוה שכל אחד ינצח הגבור, עמדו והשכילו, עשו לעצמן חדר אחד של אבנים בשערים נעולים אשר אי אפשר לאדם שיכבא שם, ועמדו והצניעו עצמן באותו חדר, ועל ידי כן נצחו הגבור, כי הגבור לא היה יכול לעשות להם שום דבר.

כת ג'

כת השלישית היו גם כן חלופים, אמנם חשבו בדעתם הלא המלכות אמר לנצח הגבור הנ"ל, וזה אינו נצחון אם אנו גלף ונצניע עצמנו בחדר נעול, גלף לחוצו נגד הגבור ואז יקרא נצחון, והלכו לנגד הגבור ונפלו תחתיו.

התייחסות המלך לכל אחת מהכתות

ובעת אשר הגיע הזמן שקבע המלך על המדינה על נצחון הגבור הנ"ל, וישב עצמו על כסא מלכותו לתן שכר להמנצחים ולענש האינם מנצחים, באו לפניו השלש פתות הנ"ל.

לכת א' היה נותן שכר גדול, כי המה מהמנצחים הגדולים, ומסרו נפשם לנצחון כדי שיהא בשלמות. ולכת השנית גם כן נתן שכר, כי באמת היו עושין רצונו, אמנם לא כל כך שכר פראשוניים, כי המה לא מסרו נפשם.

אמנם לכת זה שעשו תחבולה להנצל

שבת מברכים אלול

מהר"א מבעלזא

רבי אהרן מבעלזא זיע"א

בחדש תשרי מקומים הרבה מצות ותפלות, ויש להקדים לכך תשובה בחדש אלול

היום הוא שבת שמברכים ראש חדש אלול, ואין בראש אלול מה שבסוף, ואמרין בגמרא ראש השנה (יא) מנין שבתשרי גולדו האבות שנאמר (מלכים א' ח) וינקלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים – בירח שגולדו בו איתני עולם, ולמאן דאמר בניסן גולדו אבות האמה, מה ירח האיתנים, דתקיפי במצות, ביום א' בתשרי יש בו מצות תקיעת שופר, בעשירי בו יום כפור, בתמישה עשר בו חג הסוכות מצות סכה, ולב, ערבה, נסוף המים ויין.

ולפני כל מצוה צריך לעשות תשובה, והתשובה הוא באפן כזה כמו שכתב בספר ראשית חכמה שאם עושה מצוה בלי תשובה מקדם הרי הוא כמו בעל מום, ועליו נאמר 'כל אשר בו מום לא תקריבו כי לא לרצון יהיה לכם' (ויקרא כב כ).

ואיתא בזהר הקדוש על מצוה תקיעת שופר פגנות גדולות ועמקות, עם כל זאת איתא בזהר הקדוש שהעקר הוא התשובה בתקיעת שופר, לכן תקנו לנו חדש אלול ימי רחמים ורצון, מאחר דתזוין שלפני כל מצוה צריכים לעשות תשובה, ומה עוד בחדש הזה שהוא תקיף במצות.

עוד תקנו לנו חז"ל שירות ותשבחות תפלות ותחנונים, בודאי צריכים לעשות תשובה מקדם, וימי האלול הם הנה לל כל המצות פי הם ימי רחמים ורצון:

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא כו)

פרי העץ

רבי יהודה מודרן זצ"ל

ישראל נוונים בעולם הנה בזכות האמונה

כתב בעל הסורים פי לכן אמר לשון 'אנכי' לרמוז 'אנכי ה' אלוקיך' שבעשרת הדברות, והנה באמת כדבריו מבאר גם כן במדרש, הובא בספרים 'ראה אנכי אנכי ה' אלוקיך' שבעשרת הדברות, אכן לא פרש במדרש מה הפונה בזה.

שערי ארוכה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

מכת התשובה מברכים 'ברח דודי' מהגלות

ברח דודי ודמה לך לצבי או לעפר האילים על הרי בשמים (שיר השירים ח יד). ודמה לך לצבי או ראשי תבות אלול, ובא הרמז כאן, לרמוז דכנסת ישראל אומרת לדודה, אף על פי שבני מתעצלים מלעשות תשובה כדי לתקן עצמם, מפל מקום בחדש אלול הם מתעוררים ומתחריטים ושבים על מה שעשו בשאר ימות השנה, ובשביל החדש הזה ראוי שתקבל תשובתם ותשמע צעקתם ותוציאנו ותוציאם מן הגלות.

וכך אומרת, בשביל חדש אלול שבני שבים בו בתשובה 'ברח דודי' מן הגלות, לפי שגם הקדוש ברוך הוא גולה עם השכינה, כמו שכתוב בתקונים (הקדמה א:) על פסוק (משלי כו ח) 'כן איש נודד ממקומו':

אמונה ובטחון

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

ככל דור יש צדיקים שהם בכחית צננות המן כדי שילמדו מהם העם אמונה ובטחון

דהעקר הוא לעבדות השי"ת האמונה והבטחון, כדאיתא בבריכות בספרי הקדוש. וכדאיתא בחובת הלבבות שצריך הוא בעולם שיהיו פרושים מעניני ועסקי העולם, ע"ש בבריכות. וכן שמעתי מצדיק אחד, שצדיק וחסיד שבדור הוא צננות המן, ובכל דור נודר יש צדיקים כאלו שהם צננות המן, והדור ילמדו מהם אמונה

ובטחון:

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א

על האדם להתבונן שעניו הנראית לו לכאורה קלה בעצם היא טובה עצומה עבורו

אם אינה אדם הוא יורד מנכסיו ונעשה עני ח"ו, אז לפי הנראה הוא קלה, אך אם הוא נותן ללבו ומתבונן בפנימית הדבר, ושוקל בדעתו ואומר, אולי זאת הוא לטובתי, הינו אפשר אם היה ה' ית' משפיע לי הון רב ועשר גדול אז היה כבר נשכח מלבי שמו ית' ח"ו רחמנא ליצלן וכנ"ל, אבל עתה שלדש אין כל, ובכל עת ורגע עיני ולבו תלויים ומצפים לישועתו ית', וכפיו פרושות השמימה להספיק לו די צרכו דבר יום ביומו, ואז רואה בעיניו הנשמים שהוא ית' המפרנסו בכל עת במעשה נסים, ואז הוא דבוק בה' ית' ונותן לו שכח והודיה ומברך על הטובה שעשה לו כל צרכו, ואם כן הוא באמת ברכה (ד"ה א"י):

צדיק

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנייטטאדט זיע"א

יש לכוון בקבלת ההשפעה מהצדיק שתהיה לצורך דבר שבקדשה

כשהצדיק רוצה להשפיע על אחד, טובה וברכה, צריך שיהא במקבל כלי לקבל ההשפעה, דהינו, שתהא כוננת בקבלת ההשפעה לדבר שבקדשה שיכול לעסק בתורה ועבודה, אבל על דבר גשמי אי אפשר לחול הברכה, כי הברכה מסתרא דקדשה, מהשי"ת שהוא מקור הברכה, לא שיהא עליה שום דבר גשמי, ולכן גשפע רק רוחני, ולכן צריך שיהא במקבל גם כן פונה לדבר רוחני (ד"ה ונתת):

אוצרות גאוני הדורות

ושכרן ואמר שכרן על בעל הבית, שניהם אינם עובדים על כל תלין. ואם כן כיון שתורה צוה לנו משה, והוי על ידי שליח, אם כן ליכא כל תלין. אכן לפי זה 'אנכי' ו'לא יהיה' אשר שמענו מפי הגבורה, שפיר צריך לתן השכר מיד, והנה 'אנכי' ו'לא יהיה' שרש האמונה, ולכן ישראל נזוין בשביל האמונה [וכו']. ונה שאמר כאן ראה אנכי ה' אלוקיך - שבעשרת הדברות, אשר בזה היום לפניך ברכה.

יראה לי פרושו, דהנה אמרו חז"ל כל מה שישאל נזוין בעולם הזה אינו אלא בזכות האמונה, ופרשו המפרשים בטעמו, דהנה אמרו חז"ל (עירובין כב. קידושין טו:) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ודרשו כן מן הפסוק (דברים ז יא) 'היום לעשותם' ולא היום לקבל שכרן, והקשו המפרשים דהא נאמר (כד טו) 'ביומו תתן שכרו', ו'לא תלין' וכו' (ויקרא יט א).

ותרצו, דהא קמיא לן (כ"מ ק"י) האומר לשלוחו צא ושכר לי פועליך,

את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם (יא כז)

שם אפרים

רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל הקדוש כרוך הוא מראה חכתם של ישראל ומקדים להם ברכה קדם שישמעו

פרש רש"י: 'על מנת אשר תשמעו', עין במפרשים. ולעניות דעתי נראה לפי פשוטו, שאם האב את בן ירצה שיהיה מישר דרכו, הוא מקדים לו מתנות להראות לו שהוא חביב אצלו, ויתעורר חשקו למלאות רצון אביו, אבל לענן אם בא ליסרו מדאגה שמא יתנצב בדרך לא טוב, בשביל זה לא יעלה על לב שפכהו וייסרהו, רק מיסרו בדברים ומתרה בו שאם נטה אשורו מני דרך יכהו וייסרהו.

ולפי שהיה מקום לפרש את הברכה אשר תשמעו שמלת 'אשר' הוא כאשר תשמעו, כאשר נמצא בן במקרא כמה פעמים, ובאמת אינו כן, ופרושו על מנת אשר תשמעו, שהקב"ה מראה חבתם של ישראל ומקדים ונותן להם ברכה שיגיעו חבתם, ועל ידי כן ישמעו, אבל הקללה אינו באה עכשו רק אם לא תשמעו.

אזור אליהו

רבי אליהו הורשובסקי זצ"ל

שמיעת הכרוז שמכריזו הקב"ה בכל יום

לישב הלשון 'שמר ושמעת', דהנה איתא בשם הבעש"ט שמה שלפעמים באה להאדם מעצמו הרהור תשובה, הוא הפרוזה שהקב"ה מכריז אוי לבריות מעלבונה של תורה' (אבות פו מ"ב), עיי"ש, וכן הוא בקדמונים.

אבל לאו כל אדם זוכה לזה, אלא מי שלומד בתורה כל היום זוכה לשמע הפרוזה, ולבו נכנע למקום מכח הפרוזה הנ"ל. וזהו הפרוש 'שמר' זו משנה כמו שפרש רש"י, ואז תזכה לשמע את כל הדברים האלה, דהינו שתשמע הפרוזה הנ"ל.

בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגדרו (יד א)

אמרי אש - גחלי אש

רבי יצחק מרדכי שוורץ זצ"ל

לא תתגדרו מכיון שהמתים עתידים לקום בתחית המתים

בילקוט (רמז תתצא) וזה לשונו: לא תתגדרו' לא תצטערו עצמיכם

כמו שאמות העולם מצערים, ע"כ. הפונה, דהנה כתוב (ויקרא כא ה) 'ובכשרם לא ישרטו שרשם', דהנה להם מנהג כשמת להם מת היו שורטים בכשרם למען לא ישכח מלבם, ויהיו בצער תמיד לכבוד המת, אבל יען שאנו מאמינים בתחית המתים אין להצטער כל כך, כמו ששולח בנו למרחוק ללמד בישיבה ואף שמצטער לפי שעה ובוכה, מפל מקום יודע שסופו לשוב אליו, ולכן פיון שאנו מאמינים בתחית המתים אין להצטער כל כך.

והנה הפרשת דרכים (דו"ש כה) הוכיח דישאל נקראו בנים למקום, דאם לא כן איך הקב"ה מחיה מתים פיון שהשי"ת הוא כהן כדאיתא בזבחים (קכ), ועל פרוש משום דישאל הם בנים ולכן מתר לטמאות.

וזה שאמר בנים אתם לה' אלהיכם, ואם כן שפיר הקב"ה שהוא כהן יחיה מתים ישראל, וכמו שכתב הפרשת דרכים, ולכן לא תתגדרו לא תצטערו כל כך פיון שסופו לחיות המתים.

ולכן שפיר אמר הילקוט שלא תצטערו אתכם כמו שאמות העולם מצערים, ולמה שכתבתי מוכן, דאמות העולם שאינם חיים בתחית המתים שפיר צריכים לצער עצמם, מה שאין כן ישראל שעומדים בתחית המתים דנקראו בנים למקום.

השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמטה ורעה עיגד באחיד האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל ה' והיה כד חטא (טו ט)

פני שלמה

רבי שלמה אמארייליו זצ"ל

התורה מזהירה להלוות לעניים גם ללא תקנת פרוזבול

יש לרדק, הלא שנת שמטה היא השנה השביעית. ואם כן, מהו שאמר הכתוב "קרבה שנת השבע שנת השמטה".

ויובן, בהקדים את המשנה בשביעית (פ"מ א), פי כשראה הלל הנזק, שהעם נמנעו מלהלוות זה את זה ועברו על מה שכתוב בתורה 'השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל' וגו', עמד והתקין פרוזבול. וזה הוא גופו של פרוזבול מוסרני לכם פלוני ופלוני דינים שבמקום פלוני, שכל חוב שיש לי אצל פלוני שאגבנו כל זמן שארצה, והדינים חותמים למטה או העדים. ושאלה הגמ' בגטין (ל"ו), כיצד יכול הלל לתקן שהשביעית לא תשמט,

והלא מהתורה השביעית משמטת? ותראה הגמ', פי תקנת הלל היא בשביעית בזמן הזה שהיא נוהגת רק מדרבנן. שאמר 'וזה דבר השמטה שמוט' (דברים טו, ב), בשתי שמטות הכתוב מדבר, אחת שמטת קרקע ואחת שמטת כספים. בזמן שאתה משמט קרקע, אתה משמט כספים. בזמן שאי אתה משמט קרקע, אין אתה משמט כספים.

וכתבו התוס' (ר"ה 'בומן) בשם ר"ת, פי מה שאמרה הגמ' 'בזמן שאתה משמט קרקע' הפונה לזמן שהיובל נוהג, שאז בשנת היובל הפרקעות נשמטות מהקונים וחוזרות לבעליהן, אז אתה משמט כספים, כלומר, בשנה השביעית נוהגת שמטה מדאורייתא (ש"ש פה ג) קרקעות וגם כספים. אף בזמן הזה שאין היובל נוהג, והפרקעות לא חוזרות לבעליהן, אף שנת השמטה ומצותיה אינן נוהגות מן התורה ולכן יכול הלל לתקן פרוזבול. ומוסיפים התוס', פי לשנת היובל קורא התנא 'השמטת קרקע', פיון שביובל הפרקעות חוזרות לבעלים, אף אין ביובל דין השמטת כספים, ולשנה השביעית קורא התנא 'השמטת כספים' פיון ששמטת כספים נוהגת רק בשביעית.

ומעתה, וזהו שבא הכתוב להזהיר 'השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל' לאמר קרבה שנת השבע. כלומר, לא רק בזמן שיש רק את השנה השביעית ואין את שנת היובל, שאז השמטה היא מדרבנן ואדם יכול להבטיח שפספו יחזר על ידי שיצשה פרוזבול, שאתה מצוה לא להמנע מלהלוות לעניים, אלא אפלו בשנת השמטה, כלומר, בזמן שהיובל נוהג שאז נשמטות הפרקעות מהקונים וחוזרות למוכרים, ואז דיני השנה השביעית הם מדאורייתא, ואז לא תוכל לגבות את חובותיך ע"י שמעשה פרוזבול, גם אז אסור לך להמנע מלהלוות לעניים. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

נתון תתן לו ולא ידע לבבך בתוך לו כי בגלל הדבר הזה יכרך ה' אלהיך בכל מעשך ובכל משלח ירך (טו ט)

חלק יפה

רבי נתנים נסים פלאי זצ"ל

נתון העדקה מקבל את ברכת ה'

יש להתבונן, מדוע יש לחשש כל כך שיירע לבבו של הנותן צדקה עד שהצריך הכתוב להזהיר 'ולא ידע לבבך'. עוד יש להבין, לשם מה מבטיחה התורה

וזה שאמר דוד המלך ע"ה פאן, 'הורעים', בין 'בדמעה', רצה לומר בדרך עצבות שמראה לו פנים עוצבות ואינו נותן לו עד שיבכה העני, בין בדרך 'רנה', 'קצרו', רצה לומר שאין להם בשום אופן שום הזק מה שנוחסר להם על ידי נתינה זו.

אלא דהחלוק הוא בענין זה, 'הלוף ילף ובכה', רצה לומר כשהנתינה הוא בדרך עצבות עד שעת הליכת העני ממנו על ידי בכיה, אז אינו נושא רק 'משך הזרע', דהינו רק מה שנוחסר לו בנתינה זו ולא יותר.

אבל 'בא יבא ברנה', שמיד שבא העני אליו הוא מקבלו בשמחה ובטוב לב, אז הוא 'נשא אלמתי', רצה לומר שאז הוא דוגמת זריעת התבואה ממש, שעל ידי המעט שזרע הוא מרויח כפלי כפלים ונושא אלמותיו. (עא.)

דברי מהרי"א

רבי יהודה אסאד זצ"ל

כשאין הצדקה בלב שלם ובנפש חפצה אינו מקבל ברכה בעולם הזה

נתן תתן לו ולא ירע לברך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברך ה' וגו' (דברים טו ט). וקשה הלא מצינו פמה אנשים שנותנים צדקה ואף על פי כן לא נתברכו. ונראה לי דאיתא בקדושין (טו:) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, וזה דוקא על עקר המצוה, אבל מה שעשה האדם ברצון טוב ובנפש חפצה על זה ודאי מקבל שכר בעולם הזה מפני שהוא מצד בחירתו יהיה חפשי בידי אדם [וכו'].

וזהו פרוש הפתוח שהתחלנו בו והכי קאמר, נתן תתן ולא ירע לברך דהינו שנתן לו בלב שלם ובנפש חפצה וברצון טוב, כי בגלל הדבר הזה דהינו על רצון הטוב 'ברך ה' גם בעולם הזה.

ומתוך קשיחנו דלעיל, דמעט מזעיר מצינו שנותנים צדקה על אופן זה, לכן לא קבלו הברכה בעולם הזה, אבל יקבלו שכרם בעולם הבא.

קול יעקב

רבי יעקב צבי יאליש זצ"ל

שמירת הממון על ידי מתן צדקה בשמחה

ונתתה בכסף וצרת הכסף בידך והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך (יד כה). על פי מה שאמרו (כתובות טו:) מלח ממון חסר (-הרצף למלח ממון, כלומר לגרם לו

לו ולא ירע לברך בתתך לו, 'כי בגלל הדבר הזה' דהינו השמחה שלא ירע לברך 'ברך ה'', כי השמחה היא העקר.

וזה שאמרו 'יהי ביתך פתוח לרוחה' לתן צדקה לעניים, אמנם העקר הוא שנתן בשמחת הלב לעניים כמו שאתה נותן בשמחה לבניך, וזה שאמרו 'יהיו עניים בני ביתך', כלומר העניים יהיו שוים ממש לבניך לענין השמחה, שנתן להם בשמחה כמו לבניך, ובמאזנים ישאו יחד לתן להם ברצון ובלב טוב כמו לבניך.

כי העושה צדקה עם העני, הנה ליה פאלו בעל הבית גומל חסד עם נפשו בעצמו, לפי ששכרו כפול מן השמים, וכמו שאמר שלמה המלך ע"ה (משלי יא יז) 'גמל נפשו איש חסד', כלומר האיש העושה חסד, אותו החסד הנה ליה פאלו גומל אותו עם נפשו של בעל הבית, ומי שהוא אכזרי עם העני, אינו עוזר את העני בזה רק 'עוזר את שארו', פי יענש על היותו אכזרי.

לחמי תודה

רבי צבי הירש הורוויץ זצ"ל

הנותן צדקה בעצבות אין הקב"ה פורע רק מה שנוחסר לו

הזרעים בדמעה ברנה יקצרו הלוף ילף ובכה נשא משך הזרע בא יבוא ברנה נשא אלמתי (תהלים קכו ה-ו). יש לפרש דהנה מצינו בקרא דכתיב (הושע י) 'זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד', דהינו לפי שהשכר של צדקה כמו שאמרו (תענית ט) 'עשר בשביל שתתעשר', וגם כתיב (מלאכי ג) 'בחנוני נא בזאת' וגו', הוא תלוי לפי ענין הנתינה, דכשנותן בשמחה ובטוב לב הוא דומה לזריעת תבואה, שבמעט שזרע הוא מרויח בה כפלי כפלים. מה שאין כן כשאינו נותן בשמחה, לפי שמתפחד בלבו שיחסר לו על ידי נתינה זו, אזי אין הקב"ה משלם לו רק מה שנוחסר לו, כענין שאמרו (פסחים ט) 'שלוחי מצוה אין נזוקין' ולא יותר.

ובזה יש לפרש מה שכתוב פרשת ראה (דברים טו יז) 'איש כמתנת ידו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך'. דכוננת הכתוב, שיהיה בשמחה וטוב לב בעת נתינת הצדקה כמו שהיה בשמחה בשעת ברפת ה' אשר נתן לו, דהינו בשעה שהיה משתכר בשפע רב, וכמו שכתוב (דברים טו ט) 'ולא ירע לברך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברך ה' אלהיך', וגם נאמר (משלי כב ט) 'טוב עין הוא יברך'.

ברכה לנותן הצדקה, והלא אנו מצינים לקיים את המצות שלא ע"מ לקבל פרס, כמבאר במשנה אבות (פ"א מ"ג).

ונראה לברך, פי מאחר שאמר הפתוח 'ושונא מתנת יחיה' (משלי טו כז), א"כ יכול הפילי (קמץ) לבוא בטענה שאינו רוצה להרע לעני, ואדרבה רוצה הוא בטובתו שיאריך ימים, ולכן אינו נותן לו צדקה.

לפיכך בא הפתוח לשלל טענה זו, ואומר "ולא ירע לברך בתתך לו" לומר שגזוה אתה מקצר את חיי, והטעם הוא "כי בגלל הדבר הזה יברך ה' אלהיך". כלומר, שמבין שאתה מקבל שכר על נתינת הצדקה, בזה לא נאמר "ושונא מתנת יחיה". וכמו שכתב הסמ"ע (חור"מ סי' קעא ס"ק א), שפאשר יש לנותן הנאה מנתינת המתנה, אין בזה משום "ושונא מתנת יחיה".

ומטעם זה, מיד לאחר שאמר הפתוח "ושונא מתנת יחיה" אמר "לב צדיק יתגה לענות ופי רשעים יביע רעות" (משלי שם, כח). כלומר, "לב צדיק" שנותן צדקה, "יתגה לענות" שאין בה משום "ושונא מתנת יחיה". אף "ופי רשעים יביע רעות", שטוענים שאינם נוהגים צדקה מחמת שיש בה משום "ושונא מתנת יחיה". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

• מצוות הפרשה •

מצות נתינת צדקה בשמחה ועין טובה

אור צדיקים

רבי מאיר פופרט זצ"ל

עקר קבלת השכר על שמחת נתינת הצדקה

עקר קבלת השכר לעולם הבא על השמחה בעת נתינת הצדקה, ומקבל שכר יותר על השמחה מעל הצדקה עצמו, פי בזה ידבק במדת רחמנות מאד מאד, ועקר מצות הצדקה לתן בסתר. (ס" מה)

מדרש שמואל

רבי שמואל די אוזינדא זצ"ל

יתן בשמחה לעניים בדרך שנותן לבניו

יהי ביתך פתוח לרוחה ויהיו עניים בני ביתך (אבות פ"א מ"ה). ואפשר שרצה להזהיר על נתינת הצדקה בשמחה ובטוב לב, וכמו שאמר הפתוח (טו ט) 'נתון תתן

שיתקיים, יחסרנו לצדקה תמיד, וחסרוננו זהו קיומו. רש"י, ואיכא דאמרי חסד (כעשה ממנו חסד).

והנה אנו רואין כמה בני אדם שעשו צדקה מרבה ולבסוף ירדו מנכסיהם. ויש לומר דעקר הוא שיתן בשמחה רבה, וכמו שנגאמר (דברים טו י) 'ולא ירע לבבך פי בגלל הדבר הזה יברכך גו', יש לפרש בגלל שלא ירע לבבך ותהיה שמח במצות בוראך, על ידי זה יתקיים הממון בידך. וזה שאמר 'ונתת בכסף רצה לומר עם התשוקה והכסף, ועל ידי זה יצרת ותקשר הכסף', שיתקיים בידך.

תהלה לזוד

רבי שטון מרדכי משה זצ"ל

הנאת הקלפות מנתינת צדקה בעצבות ועין רעה

הנה נודע שצריך האדם לתת הצדקה

בשמחה רבה ויטוב לבב, וכמה מאוסה בעיני השם כשנתינתה בראגה ובעצבון וברעות העין, כמו שכתוב (דברים טו ט) 'ורעה עינך באחיד וגו' ולא ירע לבבך בתתך לו, פי אז נהנים הקלפות מהמצוה, וכתוב (תהילים ה ה) 'לא יגרף רע', שרעות העין היא מצד הקלפה, והיא הזק לעצמו, שברכתו נחסרת כששולט בה רע עין.

וזה שרמו ואל ירע לבבך בתתך לו, כי אדרבא בגלל הדבר הזה שלא ירע לבבך, פי אם תתנה בשמחה יברכך ה' אלהיך, הברכה שורה אצלך כשלא ישלט בך רע עין מצד התמורות.

וכן דוד המלך ע"ה כשנתנדב הוא והקהל, וישמחו העם על התנדבם וגם דוד המלך שמח שמחה גדולה (דברי הימים א כט ט). הכונה, וגם דוד שאין מגיע לו

מזה הנדבה שמחת בית המקדש, פי לא יזכה לבנינו, כמו שאמר לו הנביא בנח אשך יצא ממך שהוא שלמה העתיד לבנות הבית, עם כל זה בנתינתה שמח לשם שמים שלא על מנת שום הנאה.

שמחה בנתינת הצדקה יותר מהרנחת ממון

ואמר 'שמחה גדולה', שצריך האדם לשמח בשמחת נתינת הצדקה יותר משמחת הכנסת הממון בידו בשעת השפעת ברכתו לגבי אדם ברב ממון, פי הנה הירא את דבר ה' אדרבא צריך שידאג ויפחד בהשפעה המרבה שמא ינכו מזכיותיו, ושמא יאכל מעולמו בחייו שהוא מחלקו לעולם הבא, אבל בנתינתה ישכיל לבטח עליו, וכן עשה דוד אחר הנדבה ויברך דויד את ה' לעיני כל הקהל, כמו שמברכים ומודים על הטובה בשעת הנאתה, ולכן הודו ושבחו על נתינתה שזכה אותם השי"ת לתת צדקה. (אות ב)

מעשי צדיקים

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא טו)

בברכה מכריו הספורים, נחשב היה רבי הירשלי איש כפר גידול צדיק נסתר, אף גדולי דורו, הרבו לשבחו ולהעריצו. במטרה לתהות על קנקנו, הגיעו לבקור בביתו הרה"ק **רבי אברהם משה מפרישיסחא** זיע"א ותלמידו הרה"ק **רבי יצחק מזוארק** זיע"א.

היה זה בפרשת ראה, שני הצדיקים פתחו בדברי תורה, אחר בקשו מרבי הירשלי שיגיד אף הוא דבר מה, כך חשבו להכירו לראות מה בפיו. נענה רבי הירשלי ואמר "מה יכול לחדש יהודי כפרי כמוני, לומר תורה כפריית, כתוב ראה אנכי, יסתכל כל אחד ב'אנכי' שלו, אל יפזל לעברו של הזולת ואל יעמידו לבחינה". (ממעיינות הנצח)

ושמרתם לעשות את כל החקים ואת המצוות אשר אנכי נתן לפניכם היום (יא טז)

ספר המשגיח המפרסם **רבי גדל אייזנר** זצ"ל, באחד מלילות אלול לן יהודי בחדר בפונדק, ושמע במהלך הלילה את השכן בחדר השני נאנח וגונח שוב ושוב "הוי אלול, אלול", התמלא השומע הערכה ליהודי שכלו השתוקקות ודבקות בחדש הרחמים והסליחות עד כדי שאינו יכול

לישן, הרהר בלבו, כיצד נתן להגיע לדרגה כזו.

עם בקר נגש אל שכנו בהערצה ושאלו לפשר אנהותיו, נענה האלול איד ואמר, בדרך כלל בחדש אלול כבר קריה, לא מצוי אפלו באכסניות פשפשים, בלילה שעבר נטפלו אלי כמה פשפשים ועקצו אותי, על אף שעומדים כבר בתוך חדר אלול". (מסילות גד)

השמר לך פן תעזב את הלוי כל ימך על אדמתך, פי יחייב ה' אלקיך את גבלך (יב ט-כ)

כתב הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זיע"א. שמעתי ממורי הרה"ק **רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב** זיע"א, שספר כי הרה"ק **רבי יהודה צבי מראזלה** זיע"א ראה בתלום את חותנו הרה"ק **רבי צבי הירש מזידיטשוב** זיע"א אחר הסתלקותו, ושאלו האם כבר הגיע למקומו המוכן לו בגן עדן העליון.

השיב רבי צבי הירש שעדין אינו חפץ ללכת למקומו, עד שיראה לתקן נפשות אנשיו שהיו דבוקים אליו בחיים חיותו וייעמיד כל אחד על מקומו הראוי לו, אז תנוח גם נשמתו הקדושה על מקומה המוכן עבורה.

ספר מורי הקדוש המעשה וסים ואמר, "התישבתי בדעתי, למה לי הטרחא

הזאת אחר פטירתו, מוטב לי לעשות זאת בחיי, אני משתדל עתה להעמיד כל אחד ואחד מהאנשים הנלוים אלי, לתקן את נשמתם ולהעמיד כל אחד על מקומו הראוי לו בעוד אני חי בעולם הזה, כך אחר פטירתו אוכל ללכת למקומי הראוי במנוחה".

ספר לי אחד מצאצאי הקדושים שלן אצלו בעת מחלתו, כי באישון לילה נגש אל מטתו לאט בלי מנגעים על רגליו לראות מה הוא עושה, וראה אוהז בדיקנא קדישא שלו ובוכה. רבנו הרגיש שאחד עומד סמוך למטתו ושאל מי הוא, והסביר שהוא בוכה כי הוא רוצה להעמיד כל אנשי שלומנו על מכונם קדם פטירתו, שיתקן כל אחד את הדבר שעבורו בא לזה העולם השפל, דלא ליעול בכסופא לעלמא דאתי.

יש לומר כי זאת רמז לנו כן הכתוב באמרו 'השמר לך פן תעזב את הלוי', רומז אל האנשים הדבקים ונלוים אל הצדיק, כי הפסוק מזהיר את הצדיק שישמר את האנשים הנלוים אליו, שלא יעזבם גם בגשמיות, וימשיך להם שפע שלא ירדו מנכסיהם.

גם רומז הפסוק ברוחניות, שישמרם שלא יפלו מאמונתם ומפירגתם ויתקו שרש נשמתם, זה שאמר 'כל ימך על אדמתך',

החיצוני הוא בלתי לה' לבדו, אם היפי החיצוני לשם שמים, הוא דבר מועיל מאד כי הוא משפיע לטובה על הנפש, כמבאר בספרים הקדושים. (אהלי יעקב פר' קדושים)

לא תאכל כל תועבה (יד ג)

לצורך ענין צבורי, נאלץ הרה"ק החדושי הרי"ם זיע"א לגשת עם רבה של ווארשא הרב דב בעריש מייזליש זצ"ל, לבית אחד מעשירי ווארשא שהיה כופר בכל רח"ל, ואוכל נבלות וטרפות.

בהגיעם פגשו את העשיר כשהוא עסוק באכילת ארוחת צהרים מפארת, והחדושי הרי"ם פתח ואחל לו כנהוג, "בתאבון", השיב הגביר החצוף על אתר, "אם היה הרבי יודע שאני אוכל כעת מאכלות אסורות, בודאי לא היה מברך אותי כך".

השיב לו החדושי הרי"ם, "בכונה ברכתך בברכה זו, כי יש שני מיני פושעים, להכעיס ולתאבון, וכמוכן להכעיס גרוע יותר, על כן ברכתך אותך שיהיה לתאבון, ולא להכעיס חלילה".

כשיצאו אמר החדושי הרי"ם לרבי בעריש מייזליש, שבשעת הברכה לא ידע שהמארח אוכל טרפות, אבל כאשר שאל החצוף שאלה זו, נפלה בדעתו התשובה והוא שמח שהיא נפלה בדעתו בדיוק ברגע הנכון. (שיח שרפי קודט)

זאת הבהמה אשר תאכלו טור שה כטבים ושה עזים (יד ז)

בהורניסטיפול שבאוקראינה התגורר שוחט סומא שהיה מכנה בפי תושבי המקום, "השוחט העור", הוא התעורר בפתאומיות עקב מעשה שהיה.

בחלום הלילה בא אליו אחד מדידיו שנפטר לבית עולמו ואמר, "מחר יביא אליך הקצב עגל לשחט שמראהו כך וכך, דע שנשמתי מגלגלת באותו עגל ואם הוא ישחט ואכל לכבוד שבת, יהיה תקון לנשמתי, על כן אבקשך שתראה שתהיה השחיטה פהגן ובכשרות".

השוחט קם בבקר והלך להתפלל, מיד אחר התפלה בא אליו הקצב ואמר שיש לו עגל לשחט. השוחט הלך עמו לראות את העגל, ונבהל לראות כי

שבאיטליה, הלך לבית המטבחים, שם המתין עד שיבוא החיד"א זצ"ל לעמד על השוחטים. בבואו עמד רבי מסעוד, והביט בעין בוחנת על שוחט העיר, המשחזז את סכיניו.

משרצה לבדקו אמר לו רבי מסעוד, "הוסף עוד להשחזז את הספין במקום זה ובמקום זה, שם צריכה השחזה נוספת", בודק השוחט, ומצא הדברים מדויקים, אחר ההשחזה רצה השוחט לבדקה והוא אמר לו, "עדין צריך השחזה במקום פלוני", והשוחט ממתוממים לראות כי אמת נכון הדבר.

החיד"א עמד ועקב אחר כל זה, לבסוף פנה אליו ואמר, "האם אתה הוא רבי מסעוד חיון מטריפולי", ענה לו, "אמנם אני הוא, רבי ומורי". אמר לו החיד"א בלשון הפתוב באיוב (מב ה), 'לשמע און שמעתיך ועתה עיני ראתך', "כה יתן ה' וכה יוסיף לך מאור עיניו, יאר ה' פניו אליך ויחנך", אף אל תסמך על כף, עליך לבדק הספינים בצפרן, כפי הכתוב בשלחן ערוך וככל השוחטים".

קבל עליו רבי מסעוד את הוראת החיד"א ואמר, "ככל אשר יאמר רבנו, כן יעשה". מספרים שאז הפקיד בידו החיד"א מכתב לכל הלומד מלאכת השחיטה, כי תעודה שלא יחתם עליה הרב חיון, אינה תעודה, ויפרד ממנו לשלום. (יהדות לוב)

בנים אתם לה' אלטיכם לא תתגדו (יד א)

ספר הרה"ק האהלי יעקב מהוסיאטין זיע"א, באחד הבקרים בימי חליו של חותני הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א, בשכבו על ערש דוי ממתין לבוא הרופא, יעצתי להתפלל בינתיים עד הודו, הגם שמנהגו היה להניח טלית ותפלין קדם ברכות. נענה הרבי בראשו ואמר, "אבל איך אוכל להתפלל, ופאותי וזקני אינם מסודרים".

כך מצינו שפרש רש"י הקדוש בפרושו לפרשת ראה על הפסוק 'בנים אתם לה' אלטיכם לא תתגדו', 'לפי שאתם בניו של מקום ואתם ראויין להיות נאים, ולא גודים ומקרחים'.

זה ההבדל בין ישראל ואמות העולם, באמות העולם אין כלל נקיות פנימיות, הנקיות החיצוניות הנה לשם יפי גרידא. אולם בישראל ההולכים בדרך התורה, יש שתיהן, הנקיות החיצוניות וגם היפי

שתראה לתקנם בהיותך בחיים בעולם הזה, 'על אדמתך', לרמז לדברי מורי הקדוש שאמר שמוטב לתקן את אנשיו ולקשרם בשרשם העליון בהיותו בחיים חיותו בעולם הזה, ולא יצטרף לטרח בזה אחר פטירתו.

אז, כאשר תתנהג כן ולא תעזב את האנשים הנלוים אליך, להשגיח עליהם ברוחניות ובגשמיות, ירחיב ה' את גבולך בתלמידים, ותזכה להיות מזכה את הרבים כמו שדרשו בגמרא (תמורה טו). על הפסוק בדברי הימים א' (ד י) 'ויקרא יעבץ לאלקי ישראל לאמר אם ברך תברכני והרבית את גבולי, בתלמידים. (ליקוטי אמרי יוסף, ליקוטי תורה וט"ס)

כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלטיך לטום שמו שם ונבחת מבקר ומצאנך אשר נתן ה' לך כאשר צויתך ואכלת בטעריך בכל אות נפשוך (וב כא)

בתקופת החיד"א זצ"ל התגורר בטריפולי שבגלוב תלמיד חכם בשם רבי מסעוד חיון זצ"ל, לפרנסתו הולך היה מדי יום לבית המטבחים למספר שעות, שוחט ובודק לרבים בקר ועופות, אחר חוזר לבית המדרש לעבודת ה' בתורה ובתפלה.

בראייה חנה ונדירה נחון רבי מסעוד, את פגימות הספינים הקלות ביותר, דקה מן הדקה שאינה מרגשת לשוחטים אלא בבדיקת הצפרן בעדינות ובמתנינות, היה רואה בעיניו. מאחר והבדיקות המקלות בצפרן לא הוסיפו לו מאומה, חדל מלבדק בהן והיה בודק הספינים רק לפי ראות העין, מורה לעצמו ולשאר השוחטים היכן לתקן, וכך מעמיד ספינים חדות וחלקות.

השמועה הגיעה עד ליוורנו מקום מושב קדשו של החיד"א זצ"ל, על ידי סוחרים מטריפולי אשר הגידו את אשר ראו במו עיניהם, מעשהו של השוחט הנפלא הרב חיון, ויספרו הדברים גם אל הרב החיד"א שהתפלל על הדבר הזה.

בחזרתו על משמר השחיטה והכשרות, ראה בחמרא את ההנהגה השונה מההלכה המסורה לישראל בשלחן ערוך, הוא ערך אגרת אל הרב חיון וישלחנה בידי הסוחרים מטריפולי, בה הורה לו לחדל מעסק השחיטה.

בהגיע הפקדה אל הרב חיון, חדל מפרנסתו הקבועה. אחר זמן קם ונסע לליוורנו

ראשונה שעלתה בידו, והעניקה לעני בלא לראות מה הוציא מכיסו, בבואו לביתו חפש אחר הזהוב ולא מצאו, אז הבין שלכאורה נתן את הזהוב לעני במקום פרוטה.

שמח הרב ויגל גילה אחר גילה, שזכה ה' יתברך לתן זהוב לעני ועשה שנתחלף לו הזהוב בפרוטה, פי לולי זאת נמנע היה מלתן זהוב לצדקה, דלאו בר הכי הוא עקב עניותו, כל אותו היום לא פסקה שמחה ממנו. (בכסא זיוד)

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו פי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלוקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך (טו י)

ספר רבי זלמן סודוץקין זצ"ל, ראיתי בספר משל מיוחד, סוכן בעל עגלה, רגיל היה להביא בעגלתו סחורות שונות מהעיר הגדולה לחנוני עירו על פי הזמנתם. בהיות על אם הדרך בימי ערב פסח, שעת הפשרת השלגים וקלקול הדרך, ראה והנה הסוס עיף ויגע ועגלתו טובעת בבוץ.

הביר העגלון בכח סוסו, והבין כי אין באפשרותו להגיע לעירתו לפני החג, לולי יקל מעל הסוס מהמשא הכבד וישאיר בדרך מחצית מהסחורה, אך מאידך, החנונים נותני לחמו כל השנה יקצפו אם לא יביא להם את כל הסחורה שזהמינו אצלו, איך יראה את פניהם.

חשב וחשב עד אשר נצנצה הברקה בדעתו, משקלם של גלגלי העגלה עם הרפש והטיט שעליהם עולה יותר ממשקל מחצית מהסחורה, אם יסירם מהעגלה, הסוס ירוץ מהר ויגיע למועד הנכון עם כל הסחורה. אמר ועשה, אך לדאבון לבו נוכח לראות כי לולי הגלגלים, עגלתו לא תזוז ולו פסיעה אחת.

כך הדבר במעשה הצדקה, רואה אדם לעתים שפרנסתו מצמצמת, ומחליט לקמץ בראש וראשונה בעניני הצדקה והחסד, חושב לעצמו שצריך להוריד את הגלגלים, הרי לא נתן לחסד ממזונותיו ושאר צרכיו.

זאת באה התורה לרמז לאדם, דע שכל עניני הצדקה והחסד הם כמו הגלגלים של עגלתך הטעונה, הם הגלגלים של פרנסתך, 'כי בגלל הדבר הזה הברכה מצויה, אם תסיר הגלגלים, תעמד העגלה על מקומה. (אינים לתורה)

לאחר שעזבה את הבית הבחין הרבי כי הנוכחים משתאים מה השתנה מדבריו הקודמים, לפני זמן קצר אמר כי אין ברשותו מעות ואין ביכולתו לסייע לה, כעת העניק ביד רחבה מלא חפנים, והוא פתח והסביר.

בטשהינה בפעם הקודמת ופרצה בבכי מר, המסה את לבי ברחמנות, אך אם בגלל רחמנות, אין מקום שאתרם לה מאחר וגם לי אין כדי צרכי הבית הדחופים, כעת, הזמנתיה לקים מצות צדקה.

אחר הוסיף, "זה פרוש הפסוק 'נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו', 'נתון תתן' צדקה, ברם בשעה שתעשה זאת, אל תתן בגלל רחמנות ושרון לב, כי אם בגלל מצות הצדקה". (מאורי אט)

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו (טו י)

שמעתי בשם הרה"ק רבי צבי הירש הכהן מרימנוב זיע"א שבא אליו איש מקבד, ובקש מהרבי להיות לו לעזר ולסעד לנשואי בתו. הרבי שלשל לידיו סכום גדול, אך האיש הרגיש כי לרבי יש צער ועגמת נפש, וחשד שהוא לא נתן לו בלב שלם. הרגיש הרבי במחשבות המקבל והסביר, כי הוא מצטער על כך שאין בידו לקים את המצוה בשלמות.

בזאת פרש הרבי את הפסוק, 'נתון תתן לו', שיתן לעני בשפע כנאמר 'די מחסרו אשר יחסר לו', ומלא חסרונותיו, ואז, 'לא ירע לבבך בתתך לו', לא יצטרך הנותן להצטער על חבירו אשר חסר לו עדין, אך כעת הוא לא זכה לקים זאת. (פנינים יקרים)

ולא ירע לבבך בתתך לו פי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלוקיך (טו י)

כתב החיד"א זצ"ל. מעשה ברבה של ירושלים רבי דוד יצחקי זצ"ל אבי הרב זרע אברהם הוא הרב אברהם יצחקי זצ"ל חתנו של הרב בעל חסד לאברהם זצ"ל, מחמת שהיה דחוק למעות, לזה זהוב מאדם אחד והכניסו לכיסו, בו היו מנחות עוד פרוטות אחדות.

בדרכו שאל ממנו עני פרוטה לצדקה, פשט רבי דוד ידו לתוך הכיס מיד שלא יתביש אותו עני, הוציא מטבע

מראהו ממש כאשר נאמר לו בחלום, אחרתו פחד ובהלה והוא אמר לקצב, "אין רצוני לשחטו, תקהו לשחט אחר".

לאחר זמן חזר הקצב, ואמר שהעגל לא מניח לשוחטים האחרים לשחטו, השוחט נגש אל העגל, ומיד נח העגל והניח עצמו להשחט. ראה השוחט שאין לו בררה והסכים לשחטו, השחיז ובדק סכיניו ביראה ופחד, ושחט את העגל כראוי.

בשבדק את הראה כדיו, מצא בה סירכא שלא היה פשוט להכשירה, נטל את הראה לבית הרה"ק רבי מרדכי דב מהורניסטייפול זיע"א, ספר את דבר החלום ואת כל אשר נעשה, והראה לו את הראה.

השנים החלו לדון על פי השיטות השונות מספר שעות, עד שמצאו דעה שלשיטתה נתן להכשיר את הראה. אמר רבי מרדכי דב לשוחט, "לדעתך זה חשיב שעת הדחק, כדאי לסמוך על דעה זו ולהתיר את הבשר".

הטיב השוחט, "זקני כבר הלבין, בכל ימי לא האכלתי בשר מפקפק כזה ליהודים ולמה אעשה זאת עכשו, לדעתי יש להטריפו". מיד אחר שאמר כך ראה משהו מסתורי החולף במהירות לנגד עיניו, ונעשה במקום סומא בעיניו. (מלכות שלמה)

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו פי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלוקיך (טו י)

קורבת משפחתו של הרה"ק הבית אהרן מקולין זיע"א התאלמנה מבעלה אשר שבק חיים בדמי גמיו, כשהוא מותר אחריו אלמנה ומספר בנות שהגיעו לפרקן בבית ריק מכל, ללא פרוטה לפרטה.

שרכה האלמנה את רגליה עד קרליו, הגיעה לבית הבית אהרן, ובקשה בתחנונים שיתמוך בה לצרכי הכנסת כלה, משהשיב שאין בידו מאומה, פרצה בבכי מר ואמרה לרבי במר לבה, "לכלם הרבי מסייע, מדוע לא יעזר גם לי".

אמר לה הרבי, "מה את רוצה ממני, גם לי אין כל, אף להוצאות הבית הבסיסיות אין בידך". עזבה האלמנה את הבית בשרון לב, ויצאה בידים ריקות, כעבר מספר שעות קרא לה הרבי, פתח את מגרת שלחנה, והעניק לה מלא חפניו מעות שהיו מנחות בה.

פרשת ראה

שליחו של אדם ממותו?

נשלחה הזמנה ובה הבחור המיועד הוזמן לבוא אל ביתו של העשיר כדי לומר לדבק טוב ולהביא אותו בקשרי שידוכין.

ובאותה עיירה בה גר אבי הבחור געשו ורעשו הרוחות. לבני העיירה נודע על התנאים שהציב אבי הכלה, והם ניגשו אל אבי החתן ותהו באזניו: הלא בעירנו בחורים מופלגים רבים, ועם זאת הם אינם עונים לתנאים של אבי הכלה, ואילו בנך אינו יודע ספר כלל, לא קרא ולא שנה מימיו, ואיך אינך חושש לחתום על התחייבות שבנך ישא דרשה למדנית בשבת האופרף שלו?!

האיש הערמומי לא התבלבל לרגע וענה: אתם עוד תראו שאני אמלא את התנאים שהציב המחותר. בני הוא בן שלש עשרה שנים, ואף על הדרשה המתוכננת, תנחו דעתכם. בעיניכם תראו ובאזניכם תשמעו כי היא תיאמר על הצד היותר טוב, בפלפול עצום ונורא כאחד הגדולים אשר בארץ. שמעו אנשי העיר את דבריו, ויהיו כמחרישים ולא ענוהו דבר.

נסע האיש יחד עם בנו אל עירו של העשיר. הבחור מצא חן בעיני אבי הכלה, ואבי הבחור הצהיר באופן ברור כי אכן הדרשה הרצויה תיאמר כרצונו של המחותר. המחותר עצמו לא היה בר הכי ולא היה ביכולתו לתהות על קנקנו של הבחור, אולם הוא סמך על ההבטחה הברורה שכן יהיה. מיד לאחר ששתו לחיים וכתבו את כתב התנאים יחד עם ההתחייבות של החתן לדרשת פלפול בשבת האופרף, הקדים העשיר וכבר נתן ביד אבי החתן את שלש מאות הזהובים, ואף הוסיף לו בגדים נאים ומתנות יקרות לרוב כמנהג בעלי בתים חשובים ביותר.

ויהי כאשר התקרבו ובאו ימי הנשואין, הלך איש ערמומי זה אל הרב אשר בקהילתו, אשר אמנם היה גדול בתורה אך גם היה מופלג בתמימות, וידבר אליו לאמור: הנה נא ידעתי זה רבות בשנים כי מעלת כבוד תורתך דורש בכל שבת הגדול או שבת שובה בפני כל בני העיר בפלפול עצום כיד ה' הטובה עליו, ואף בשבתות נוספות אנו זוכים לשמוע את פה מפיך המרגליות של הרב - אנה מכם הגידיה נא לי מה משכורתך עבור דרשה אחת שיש ברצוני לבקשכם להשמיע ואתן לכם.

הרב לפי תומו השיב לאיש כי הוא מבקש בעד דרשה סכום של שני מטבעות זהב אדומים. שמח אבי החתן ואמר לו: אם כך, נכון אני לתת לרב סכום של עשרים מטבעות זהב אדומים, בעבור שהרב יואיל בטובו לנסוע עמי לקראת שבת פלונית אל עיר פלונית ולשאת שם מדברותיו הנעימים בפלפול עצום.

התפלל הרב ושאל את האיש: לשם מה זקוק אתה לכך, עד שנכון אתה ליתן סכום

מובהק, יפה עינים וטוב רואי, כחתן לבתי, ונכון אני להעניק לי כנדוניה סכום כסף גדול של שלש מאות מטבעות זהב אדומים, למען יוכל לעסוק בתורה כל ימיו מבלי לדעת מחסור. אלא ששני תנאים יש לי אודות בחור זה שתציעו לי: עליו להיות בחור בגיל בר מצוה, ועליו להתחייב לתת בשבת ה'אופרף' דרשה בבית הכנסת של העיר, בה יעסוק בפלפול גדול בדברי הגמרא והתוספות.

שני תנאים אלו, סיים העשיר ואמר, הם יוודאו עבורי שמדובר בתלמיד חכם מובהק, "בוצין מקטפיה ידיע", שהוא "אב בחכמה ורך בשנים". כשבחור בגיל כה צעיר יהיה מסוגל להשמיע פלפול עצום בפני למדני העיר, הרי זו ראייה מוכחת שמדובר בבחור עילוי מופלג ובעל כשרון נדיר, והוא זה שיתאים לבתי היחידה.

תחילה ניסו השדכנים למצוא בחור שעונה לדרישות אלו, אך העלו חרס בידם. הם לא הצליחו לגלות בחור מופלג שכזה בגיל כה צעיר, שיהיה גם בעל יכולת לשאת דרשה למדנית מובהקת בפני כל למדני העיר. היו כאלה שהיו מסוגלים אך היו בוגרים יותר, ואילו הצעירים לא הגיעו לדרגה כזאת שיהיו בטוחים בעצמם עד כדי כך.

חזרו השדכנים אל העשיר בידיים ריקות, אולם העשיר לא התייאש ואמר בקול ברור כי הוא בטוח שבחור כזה קיים היכן שהוא. אמנם עליהם לתור אחריו בערים ובעיירות, ולפיכך הוא מקציב עבורם סכום גבוה של דמי שדכנות, כדי שמי שאכן יתאמץ וימצא את הבחור, יתוגמל ביד רחבה.

שדכן אחד לקח את האתגר ברצינות רבה ויצא למסע ארוך אחרי בחור עילוי שיוכל לעמוד בתנאים הללו. לאחר נדודים רבים הגיע לעיר רחוקה, ומשכנס לבית הכנסת, קידם אותו אדם מקומי בברכת 'שלום עליכם' ואף התעניין לסיבת בואו הנה. השדכן העיין מטלטולי הדרכים, סיפר לו על העשיר בעירו ועל בתו היחידה שבעבורה הוא מחפש חתן.

לא ידע השדכן שהוא משוחח עם אדם ערמומי וערל לב, ומיד כששמע את הדברים האלה עלה בדעתו רעיון זדוני: הרי יש לו בן בגיל שלש עשרה; אמנם בור ועם הארץ הוא, אך זו הזדמנות נאותה למצוא לו שידוך הגון. קפץ האיש ואמר: אצבע אלוקים היא שפגשת אותי, כי הנה יש לי בן שמתאים להפליא לשני תנאים אלו, ומבטיח אני לך ששידוך זה הוא כענבי הגפן בענבי הגפן.

שמח השדכן מאוד ונסע חזרה אל העשיר והודיעו כי הנה הוא מצא את הבחור המתאים לחתן. לאחר שהשדכן סיפר לעשיר על הבחור,

בת יחידה הייתה לו לעשיר העיירה, והיא מצוינת בכל מידה נכונה. צנועה וחסודה, יראת שמים ובעלת מידות תרומיות. למרות היותה בת יחידה, סירב העשיר להניח לה להיות בת תפנוקים, חסרת עול, התלויה ועומדת בחסדי המשרתים שיעשו עבורה את צרכיה. אדרבה, ביקש לגדלה ככל בת ישראל העושה בחפץ כפיה, דורשת בצמר ופשטים וצופיה הליכות הבית. את מיטב כספו השקיע העשיר בחינוכה של בתו היחידה, והוא שכר עבורה מחנכות פדגוגיות שילמדו אותה בינה והשכל, יחד עם הקניית חכמת הבישול והאפייה, התפירה והכביסה, כדי שיהיו לה הכלים הנכונים עבור חייה העתידיים.

משהגיעה הבת לפרקה קפצו על העשיר שדכנים מכל קצוות ארץ. שמה הטוב של הבת והחינוך האיכותי שקיבלה נודע למרחקים, והכל ביקשו לזכות במרגלית זו. הצעות רבות זרמו אל ביתו של העשיר, והצד השווה שבכולם שלדברי השדכנים מדובר בבחורים טובים ומשובחים, מהם בניים של סוחרים גדולים ומהם בניים של אישים נכבדים ושועי ארץ.

יושב היה העשיר בביתו ומחשבותיו מתרוצצות בקרבו: הנה שוקד הוא על טובת ותקנת בתו היחידה מזה שנים רבות, והוא מוסר את הונו ואונו כדי לחנכה כראוי. אלא שהאדם אינו חי לתמיד, והרי לא לעולם חוסן. לא תמיד יהיו עיניו וליבו נתונים עליה, ועליו למצוא עבורה חתן הגון שהוא זה שידאג לה לטוב לה כל הימים. המשיך העשיר וחשב לעצמו, עושר רב נפל בחלקי והיא תהיה היורשת היחידה, אלא שמשנה זהירות עלי לתפוס בבחירת החתן, שכן יש לחשוש שמא החתן יהיה פזיז במעשיו ובראותו את הרכוש הרב שהפך להיות מנת חלקו - יבזבזנו בדברי הבל או ישקיע אותו בעסקאות סרק, וחלילה הכל ילך לטמיון.

לאחר שהפך העשיר במחשבותיו הגיע למסקנה ראשונה: אין כדאי לו לקחת בחור בן עשירים מפונק כחתן עבור בתו, שהרי יכול הוא לצאת להרפתקאות עסקיות מפוקפקות ולכלות את ממונו. הטוב ביותר עבור הבת יהיה כשימצא עבורה בחור תלמיד חכם ובר אוריין, אשר ישב וישקוד על תלמודו בהתמדה רבה. בחור כזה עתידו לפגוע לעלות ולהתעלות כגברא רבא, ובוודאי ביום מהימים יהיה לרב בישראל ולגדול בישראל. כך יהא כספי קודש כתמכין דאורייתא להחזקת בית של תורה.

לאחר שהתקבלה ההחלטה אצל העשיר הוא השיב לכל השדכנים שהתדפקו על דלתותיו: דעו לכם כי מעוניין אני בבחור תלמיד חכם

נבוא לעבוד את ה' מאין יבוא לחמנו ואן יהיה מסחרנו, ונפלה העצה ביניהם, הנה נא שמענו וידענו שאפילו ההולך בטל כל השנה רק עוסק בתורה יום אחד בשנה והולך על המשמר חשוב לפני הקב"ה כאלו עסק בתורה כל השנה, והנה נעשה לנו משמר בכל השנה, הא כיצד, נשכור איש צדיק שילמד ויעבוד ה' במקומו, וכל אחד מאתנו ישלם לו בכל יום ויום, והעיר הזאת גדולה ויושביה רבים ויעלה זה לסך גדול והוא יעבוד ה' במקומו, והוטבה עצה זו ביניהם ושלחו איש אחד לרבי יוסי בן קיסמא שהוא היה תנא קדוש וצדיק ומסתמא לא היה עשיר, ואמרו בדתם: הנה הוא בודאי יעשה את הדבר הזה.

ופגע בו אדם זה ואמר 'רצונך שתדור עמנו במקומו', רצה לומר, כל מה שאתה עושה כאן כן תעשה שם במקומו דייקא, רצה לומר, שאנו שוכרים אותך שתעבוד ה' במקומו, ועבור זה אני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב.

והשיבו רבי יוסי בן קיסמא: הנה טעיתם בתרתי! האחד שאתם סבורים שהקב"ה חפץ בלימוד ובעבודה, ושמגיע לו איזה טובה בזה, ומחמת זה אתם רוצים להעמיד אדם במקומכם, זה אינו כי אם ילמד אדם מה יפעל להשי"ת ומה תועלת לו יתברך, רק 'שבשעת פטירתו של אדם אין מלווין לו כסף וזהב כו' אלא תורה ומעשים טובים, ודייק 'פטירתו של אדם', רצה לומר, שכל אדם צריך להיות לו בעצמו תורה ומעשים טובים כי השי"ת חפץ רק שיפרנס את הנשמה המכונה בשם אדם, ואם כן איפוא מה יועיל תורתו ותשובתי ומעשי הטובים לנשמותיכם.

והשנית אפילו לו יהיה כדברכם שהקב"ה חפץ בתורה לצורכו, שמגיע לו איזה תועלת ממעשי בני אדם, הנה אמר 'לי הכסף ולי הזהב נאום ה', וא"כ מה לכם לקחת משלו סך רב וליתן לי בשביל שאעבדנו תחתכם, הלא הוא בעצמו היה יכול לעשות זאת, לכן לא אעשה הדבר הזה אלא אתם בעצמכם צריכים לעשות בעד נשמותיכם".

עם רעיון זה המשיך הרה"ק רבי חיים מרדכי מנדבורנה זיע"א ופירש את הפסוקים הפותחים את פרשת השבוע (דברים יא כו - כח): **"וְרָאָה אֲנֹכִי נֹתֵן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם בְּרִיכָה וְקַלְלָה. אֵת הַבְּרִיכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוָה אֲתֶכֶם הַיּוֹם. וְהַקַּלְלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוָה אֲתֶכֶם הַיּוֹם לְלַכֵּת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתֶם."**

דייק הפסוק ודיבר בלשון נוכח, להודיענו, כי הברכה היא דווקא אם אתם בעצמכם תשמעו אל מצוות ה', אתם ולא אחר, אתם ולא השליח. ואילו הקללה היא אם אתם בעצמכם לא תשמעו בקול ה', אלא תבקשו לשכור אדם אחר שהוא יהיה השליח שלכם לעשות את המצוות, שכמובן אין זו התכלית ואין בזה קיום רצון ה'.

והנה האמת היא שהנשמה קרויה בת של הקב"ה (זוהר הקדוש, ח"ב צד:), והקב"ה הוא כבכול עשיר גדול שיש לו בנות, המה נשמות ישראל החצובות ממקורן, ורוצה הקב"ה ליתן להם בעל ומבקש גופים טהורים שיפרנסו את הנשמה בתורה ובמצוות. "ואמר הקב"ה למלאך ההוא: אין רצוני דוקא באדם אשר לא יפסוק מהתורה רגע אחד, אלא כל איש הישראלי אפילו לא יעשה כלום בכל השנה מחמת טרדות עסקיו, איני חפץ מאתו רק קודם בוא ימי הדין יבטל מעסקיו יום אחד בתשובה ותפלה, כי בזה לבד יספיק לפרנסת בתי על כל השנה, כי יתקן כל מעשיו אשר עשה..."

ויהי בבוא עת הדרשה, הוא יום אשר ילך האדם על המשמר, ולתקן מעשיו לפרנס הנשמה, החכם עיניו בראשו ועושה זאת בעצמו, והכסיל הולך אצל איזה מלמד ואומר לו: אהובי הא לך זהוב אחד ולך עבדתי על המשמר, אין לך שם עבודה גדולה רק תאמר כל תהלים ותלמוד מעט.

מה אומר לו הקב"ה? טעית בשני דברים: האחד, וכי אתה סבור שבתהלים אני חפץ, יש לי רב, הלא אין אני חפץ רק שיהיה לבתי גוף אשר יפרנסה ושיתקן מעשי כל השנה, ומה יועיל עתה לבתי אשר נתתי לך מה שאיש אחר אמר תהלים. השנית, לו יהיה כדברך שחפץ אני רק באמירת תהלים, למה היה לי לעשות זאת ולהעשירך עושר רב ואתה תקח משלי ותתן למלמד ההוא עבור המשמר, הלא גם אני הייתי יכול לעשות ככה ולא הייתי צריך ליתן לך כל הסך ההוא. ולא עוד מה זה בזבזת בשלי ליתן זהב אחד בעד חמשה ספרים תהלים שאמר ביום אחד, הלא המלמד ההוא איש ירא אלהים אשר הייתי נותן לו חצי זהב היה אומר לפני תהלים שלשה ימים רצופים".

מוסיף הערבי נחל ומחדש חידוש נפלא, שכן הוא שהיה במעשה ששנינו במסכת אבות (פ"ו מ"ט): "אמר רבי יוסי בן קיסמא: פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגע בי אדם אחד ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום אמר לי רבי מאיזה מקום אתה אמרתי לו מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני אמר לי רבי רצונך שתדור עמנו במקומו ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות אמרתי לו בני אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם איני דר אלא במקום תורה, לפי שבשעת פטירתו של אדם אין מלווין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד".

וכך מפרש זאת הערבי נחל: "והנראה אצלי ברור שהענין הזה עצמו אירע לרבי יוסי בן קיסמא. והוא שהיתה עיר אחת גדולה רחוקה ממקום תורה וכל יושביה הולכי מסחר, אין פנאי להם לעשות לנשמתם שום דבר, ויהי היום רעיונם סליקו מתי נעשה לנשמותינו, ואם אמרנו

גדול כזה. אמנם האיש בערמומיותו הצליח לשטות בו ולומר כי טעם כמוס יש לו בדבר, והנה הוא מקדים ונותן את הסכום כולו מראש, כדי שחלילה לא יחשוד בו הרב שאין בדעתו לשלם לו את המובטח.

ויהי כשמוע הרב את דבריו אלו, אזר כגבר חלציו ויסע יחד עמו אל שבת העלייה לתורה, וכבר לאחר קבלת שבת נעמד הרב וישא מדברותיו דרשה הגונה מאד, בפלפל ובסברא, כאחד מגדולי הדור ממש.

בהמשך השבת שאל העשיר את אבי החתן: באיזה שעה יש ברצונך לקיים את ההבטחה אודות הדרשה? אולם אבי החתן השיב עצמו כמתפלל וישאל: הלא כבר מלאתי לך את ההבטחה אודות הדרשה כפי שכולם שמעו את הדרשה שנאמרה לאחר קבלת שבת?! וכי שמעת מימך דרשה טובה כזאת?! הנה בדרשה חפצת ואני דאגתי לך לדרשה שאין בעולם דרשה יותר טובה הימנה, ואף שילמתי אודות דרשה זו סכום עצום של עשרים מטבעות זהב אדומים.

חרד העשיר לשמע תשובה זו ויאמר: הוי איש סכל ופתי, אשר לא נמצא כטיפשותו בכל העולם, וכי עלה בדעתך שאני חפץ בדרשות? הלא תאמין לי שמעולם איני הולך לשמוע שום דרשה בעולם, אלא שהייתה כוונתי ליתן לבתי בעל תלמיד חכם, אשר עליו נאמר שאין טוב אלא תורה, ומה יתן לי ומה יוסיף אותה דרשה שדרש הרב שלכם, בעוד שאני רוצה שיהיה לי חתן שיוכל לדרוש!?

לא זו אף זו, גם לו יהיה כדברך שבדרשה חפצתי, לשם מה היה עלי ליתן לך שלש מאות מטבעות זהב אדומים ואתה הוא זה שתקח מתוכם עשרים מטבעות ותיתן להרב ההוא שידרוש, הלא טוב היה לי שאני בעצמי אעשה כן, ועוד שלא הייתי צריך ליתן לו סכום גדול שכזה כי בעד ששה מטבעות הייתי יכול להשיג עשרים דרשות כהנה וכהנה.

גירש העשיר את החתן ואביו מביתו, לאחר שהוציא מהם את כל סכום הכסף שנתן להם, וישלח אותם בבושת פנים.

סיפור זה היה מספר הרה"ק רבי דוד שלמה אייבשיץ זיע"א, בעל 'ערבי נחל', כלפי המנהג שהיה מקובל בחודש אלול לעשות 'משמר', ובו היו עוסקים בתורה ומרבים בתפילה, תוך שמפשפים במעשיהם וחוזרים בתשובה. "אמנם עוד התחכמו קצת בני עמנו הבעלי בתים, כי אינם יכולים להעיז פניהם לבלתי לכת על המשמר, כי כבר ידוע להם שיש חיוב בדבר, אכן גם לא מלאם לבם ללכת ולבטל יום אחד מעבודתו ופרנסתו, ועושים בדרך פשרה: שוכרים איזה מלמד בעד זהוב אחד או פחות, ללכת בעדם על המשמר, ואומרים שזה חשוב לפני הקדוש ברוך הוא כאלו הלך בעצמו".

מלון יקרון והיהושים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִי־הֵתָא חֻזְרָתָא

חֻזְרָתָא דְאִזְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

חסד יסודו של בנינו של עולם

הרק) על הגמרא שדרשו הדרדקי (שבת קד.):
א' ב' אלף בינה, ג' ד' גמול דלים, ה'ו שמו של
הקב"ה, אם אתה עושה כן הריני ז'ן אותך ח'ן
אותך ומט"ב אותך ונותן לך י'רושה לעולם
הבא. והקשה, מהו שאמרו ה'ו שמו של
הקב"ה, וי"ד להיכן הלך. ועוד מה שייך שמו
של הקב"ה אם אתה עושה כן.

אלא העניין הוא כי אב'ג'ד'ה' גימטריא י"ה
ואחר אותיות אלו באה האות ו', שהם יחד
כל אותיות ה' יתברך, ובא לרמוז לנו, הרוצה
להעשות מרכבה לשמו של הקב"ה יאחז צדיק
דרכו בשני אלו, האחד אלף ב'ינה הוא התורה
אש דת כנגד האש שבקדושה שהוא המתלהב
בתורת ה' שנאמר בה (ירמיה כג כט) 'הלא כה
דברי כאש'. וגמול ד'לים זה גמילות חסדים
כנגד המים שבקדושה. ובכך השלים שמו של
הקב"ה, ואם אתה עושה כן הריני זן אותך חן
אותך ומטיב לך, ונותן לך ירושה לעולם הבא.

המורם מזה גודל הדביקות שנדבק האדם
בבוראו ע"י שעוסק בגמילות חסדים, ובכך
מובן הכיצד עולה בקנה אחד עם העוסק
בתורה וקובר את בניו, שיכולים לבוא בכח
גמילות חסדים לדרגות גבוהות ועצומות ממש
מעין אלו.

בקלות יכול כל אדם לקיים מצוה זו

מצות גמילות חסדים הוא מצוה שבגופו ואף
אם אין בידו כלום, יכול לגמול חסד, והרי הן
דברי הגמרא (סוכה מט:): תנו רבנן, בשלשה
דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה,
צדקה בממונו, גמילות חסדים בין בגופו בין
בממונו. צדקה לעניים, גמילות חסדים בין
לעניים בין לעשירים. צדקה לחיים, גמילות
חסדים בין לחיים בין למתים.

ולמעלות אלו יכול כל אדם לבוא, שאף
שבשאר כל מצוות התורה צריך לעשותם לשם
שמים ולא לצורך עצמו וטובתו כדי שתהיה
המצוה בשלימות. בגמילות חסדים ובצדקה
שונה הדבר ואף אם עושה המצוה שלא לשמה
עולה לו המצוה, כמו שאמרו בגמרא (פסחים
ח). האומר הרי סלע זו לצדקה בעבור שיחיה
בני או שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק
גמור.

דביקות עליונה ע"י גמילות חסדים
בגמילות חסדים ישנם שלשה עניינים אלו
שנכתבו בתורה. האחד, לזון ולפרנס עניים
שנכלל במעשה ה' - 'זיעש כתנות עור וילבישם'.
השני, גמילות חסד לחיים שהיא ביקור חולים.
והשלישי, גמילות חסד עם המתים כדכתיב
'ויקבור אותו בגיא'. ובשלשה אלו נדבק האדם
בבוראו כאמרת אלוה צרופה בפסוק שלפנינו
כמו שאמרו בגמרא (שם) **אחרי ה' אלקיכם
תלכו**, וכי אפשר לו לאדם להלך אחר השכינה,
והלא כבר נאמר (לעיל ד כד) 'כי ה' אלקיך
אש אוכלה הוא'. אלא להלך אחר מידותיו של
הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים וכו' אף אתה
וכו'.

כשעוסק בתורה וגומל חסדים זוכה
להיעשות מרכבה לשמו יתברך
וידועים דברי החתם סופר (בהעלותך ד"ה

אחרי ה' אלקיכם תלכו (יג ה). איתא בגמרא
(ברכות ה). 'כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים
וקובר את בניו מוחלין לו על כל עוונותיו'.
וצריך להבין הכיצד מקומה של גמילות חסדים
נמצא בין דרגות העצומות של העוסק בתורה
והקובר את בניו.

אלא הוא גופא נראה מכאן, שאכן גדולה
מעלתה של גמילות חסדים עד למאוד, שהיא
עיקרו ותחילת בנינו של עולם ככתוב (תהלים
פט ג) 'כי אמרתי עולם חסד יבנה', ודרשו חז"ל
(סוטה יד): דרש ר' שמלאי, תורה, תחילתה
גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים.
תחילתה גמילות חסדים, דכתיב (בראשית ג
כא) 'זיעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור
וילבישם', וסופה גמילות חסדים, דכתיב (להלן
לד ו) 'ויקבור אותו בגיא'. ובתנחומא (וישלח
י) הוסיף: אמציעתה ביקור חולים שנאמר
(בראשית יח א) 'וירא אליו ה' באלוני ממרא'.

מִילְתָא דְפְלִיאָה

סגולת המצוות שהם עצות לבני ישראל לפתוח על ידיהם שערי ברכה וטובה

וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שֶׁם מַעֲשֵׂר דְגָנְךָ תִּירְשֶׁף וְיִצְהָרְךָ
וּבְכֹרֶת בְּקָרְךָ וּצְאֲנָךְ לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ כָּל הַיָּמִים (יד, כג).

איתא בזוהר הקדוש (יתרו פב): שתרי"ג מצוות הם תרי"ג עצות שנתנה התורה אדם
להיטיב בהם דרכיו, כדי להידבק על ידיהם בשכינה הקדושה, שתהיה השכינה שורה
ומתהלכת בקרב בני ישראל, וכדי לזכות בהם לחיי העולם הבא.

והוסיף בקדושת לוי (פסח ד"ה חכם) שמקרא מלא הוא, **למען תלמד ליראה את
ה' אלקיך כל הימים**, שכל התורה והמצוות הן בכדי לבוא על ידיהם ליראת הרוממות
ואהבת ה'.

ובבני יששכר (חודש ניסן מאמר ד דרוש ז) כתב שזו היא סגולת המצוות שהם עצות
לבני ישראל לפתוח על ידיהם שערי ברכה וטובה, כי כל מצוות עשה מעוררת לפי
שורשה שפע גנזי ברכות ישועות וחסדים מן השמים, וכן ההימנעות מלעבור על מצות
לא תעשה מונעת השפעה לכוחות הרע והסטרא אחרא, כי הכל תלוי במעשיהם של
ישראל וכמו שכתוב (להלן ל, טו) 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת
המוות ואת הרע'.

התחדשות בתורה

לא יכיר בה יותר, וברבות השנים ודורי דורות שישבו בארץ ישראל ישכחו כל הגמולות הטובות שעשה עמהם ה', ותתיישן בעיניהם הטובה שהוציאם ממצרים מבית עבדים והושיבם בארץ זבת חלב ודבש, ודבר זה יגרום 'והשחתם וגו' ועשיתם הרע בעיני ה', וזהו הפירוש במשנה (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו, שהוא שמח תמיד כאילו בו ביום נתן לו ה' יתברך העשירות ואין הטובה מתיישנת אצלו כלל, ועל זה אמר דוד המלך ע"ה (תהלים ב ז) 'ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך', שבכל יום יחשוב האדם כאילו נולד באותו יום והוא בריה חדשה, ובכך יכיר תמיד מחדש את כל הטובות שעשה השם יתברך עמו.

התורה מתחדשת בכל עת

והתורה הקדושה עצמה יש בה סגולת התחדשות למצוא בה תמיד טעמים חדשים, שהרי התורה הקדושה הוא ענין בלתי מוגבל כמו שכתוב (איוב יא ט) 'ארוכה מארץ מידה', ובמאמר אחד יכול האדם להתעסק כל ימי חייו אף אם יחיה אלף שנים, ועדיין ימצא בו תעלומות חכמה לאין קץ, ועל זה אמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט צו) 'לכל תכלה ראיתי קץ', 'תכלה' לשון תאוה, שלכל תאוה ותשוקה יש קץ וגבול, אבל 'רחבה מצותך מאד', הכיסופין והתשוקה לטעמי המצוות הוא בלי סוף וגבול, ואם במצוה אחת הוא כן קל וחומר לכל המצוות כולם.

ועוד אמר דוד המלך (שם פסוק צז) 'מה אהבתי תורתך', חשקי ואהבתי גדול מאד לתורה, ואף על פי ש'כל היום היא שיחתי' עדיין אני אוהב אותה בלי היחלשות, וזו הכוונה באמרו (שם פסוק קכט) 'פלאות עדותיך על כן נצרתם נפשי', הואיל ודברי תורה חביבים ויקרים עלי לפיכך יחשבו אצלי בכל יום כדברים חדשים שאדם מתפלא עליהם ונפשו תכסוף להם, וכפי שרואים לענין גירסא דינקותא אשר לא במהרה תשכח, כי חדשים הם אצלו בקטנותו ויתעורר לשמעם ויעשו רושם במוחו.

והתחדשות בכל יום שזו המעלה הראויה בעסק התורה והמצוות, כי התורה ומצוות ה' צריכים להיות נעשים תמיד מתוך התחדשות כאילו היום ניתנו לאדם, וזו מעלת כל דבר שברוחניות שהוא מתחדש באופן תמידי בלי שום התיישנות, ואילו דברים גשמיים לרבות כל תענוגי העולם הזה דרכם להתיישן אצל האדם, ומדרך העולם למאוס בכל דבר שהוא תמידי בעיני העולם הזה, וכן איש אורח יש לו חן וכבוד אצל בעל הבית יותר מבני ביתו המורגלים אצלו, וכן טבע האדם להשתוקק לשמוע חדשות בכל יום ותגעל נפשו לעסוק בענין ישן נושן שכבר שנה פעמים רבות, וכל דבר חומרי הוא טבוע תחת שלטון הזמן, בעוד שכל דבר רוחני הוא למעלה מן השמש ולמעלה מן הזמן.

זהירות מן הרגילות בעבודת ה'

ובאמת גם בעיני עבודת ה' צריך זהירות שלא לבוא לידי רגילות, כמו שכתוב (משלי כה יז) 'הוקר רגלך מבית רעך פן ישבעך ושנאך', וכמו שרואים לדוגמה בענין הגשמים שהכל מתפללים עליהם ומייחלים להם, אבל כאשר בא הגשם והוא יורד ברציפות הבריות קצות בו וממתינות לסיומו, וזהו גם טעם השמחה ביום טוב יותר מבשבת, כי השבת באה בקביעות אחת לשבוע ואילו יום טוב הוא דבר נדיר שהכל מצפים לו, וזהו גם שאנו רואים שחילול יום הכיפורים חמור בעיני העולם יותר מחילול שבת, אף שאליבא דהילכתא חילול שבת חמור יותר מחילול יום כיפור, ולכן גם קל בעיני ההמון להוציא ממון הרבה בכל שנה ושנה על אתרוג הרבה יותר מהרגילות להוציא בשאר המצוות התמידיות, וגם ינעם על האדם תכשיט ומלבוש חדש יותר מאלו שהוא רגיל בהם כבר.

המתחדש תמיד שמח בחלקו

וכמו שפירש בפנים יפות (ואתחנן ד"ה כי תוליד) על הפסוק (לעיל ד כה) 'כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ' וגו', כי כל טובה שהתיישנה אצל האדם

וְשִׁמְרֶתֶם לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל הַחֻקִּים וְאֵת הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם (יא לב). ידוע מה שדרשו חז"ל בספרי (פי' נח) על פסוק זה, שיהיו חביבים עליך היום כאילו היום קיבלתם אותם מהר סיני, ויהיו רגילים בפיהם כאילו היום שמעתם אותם. והרי על אותו הקול שהיה במעמד הר סיני נאמר (לעיל ה יט) 'קול גדול ולא יסף' ותירגם אונקלוס 'ולא פסיק', שהקול ההוא קיים עד היום הזה, וזהו הבת קול שיוצאת בכל יום ומכרזת שובו בנים שובבים, וגם הבת קול שיוצאת מהר חורב בכל יום ויום ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה (אבות פ"ו מ"ב), ובכח זה יכול האדם המזכך לבו ומוחו לשמוע תמיד את קול ה' ותורתו אף כשהוא עוסק בעיני עולם הזה.

'נותן התורה' בלשון הוה

בזה יבואר מה שברכות התורה כוללים הודאה על העבר ועל ההוה כאחד, ובטור (או"ח סי' מז) כתב שעיקר הברכה נתקנה על מעמד הר סיני, אשר בחר בנו מכל האומות וקרבתנו לפני הר סיני והשמיענו דבריו מתוך האש, ונתן לנו תורתו הקדושה כלי חמדתו שהיה משתעשע בה בכל יום. אבל ה"ט"ז (שם ס"ק ה) כתב, שתיקנו לחתום 'נותן התורה' שיש במשמעותו לשון הוה, ולא 'נתן התורה' בלשון עבר, כי הכוונה היא שהוא יתברך נותן לנו תמיד בכל יום תורתו, וממציא לנו בה טעמים חדשים. ויש להוסיף ולומר, שברכות התורה פותחות בלשון עבר 'נתן לנו את תורתו' וכן 'אשר נתן לנו תורת אמת', ואילו החתימה היא בלשון הוה 'נותן התורה', כי קולות מתן תורה אין להם הפסק ובכוחנו לשומעם גם כיום, ובברכות התורה אנו ממשיכים את הארת מתן תורה גם לימינו אנו, ומחברים את התורה המתחדשת בכל יום עם שורשה בתורה שניתנה לנו במעמד הר סיני.

עבודת ה' צריכה התחדשות תמידית

אחר זאת יתמלא האדם התלהבות

בכוח העבודה זוכים להמשיך תוספת נשמה

אם 'בלתי לה' לבדו, כך קודם השינה הוא מפקיד נשמתו בידי בוראה, והקב"ה הנאמן בפקדונו מחזירה לו למחר כשהיא נקיה ומצוחצחת מכל הבלי העולם הזה, והתחדשות הנשמה בבוקר במוחזן והשגות מחודשים נותנת לאדם כוח להתעלות בכל יום, ולהשיג הארות חדשות שלא זכה להם עד לאותו יום, וכך הוא זוכה להיות מוסיף והולך מיום ליום, כמו שנרמז בדברי חז"ל (רש"י להלן כו טז) בכל יום יהיו בעיניכם כחדשים.

בכוח האדם להשיג יותר מכפי חלקו

ואפילו אם בשעת לידת האדם נגזר עליו למעט חלקו בחכמת התורה, וכגון שנגזר עליו להיות טיפש ולא חכם, מכל מקום אין לך דבר העומד בפני הרצון, ובכל דבר הנוגע לעבודת ה' אין שום דבר המונע את האדם, כי התורה הקדושה ירושה היא לנו מאבותינו, וכל יהודי יש חלק בתורה ואות מיוחדת בתורה.

כמו שאמרו במדרש (שמו"ר לג ז): 'תורה צוה לנו משה מורשה' וגו' (דברים לג ד), אל תקרי 'מורשה' אלא 'ירושה', ירושה היא לישראל לעולם, משל לבן מלכים שנשבה כשהוא קטן למדינת הים, אפילו לאחר כמה שנים אינו בוש מפני שהוא אומר לירושת אבותי אני חוזר, כך תלמיד חכם שהוא פורש מן התורה והלך והתעסק בדברים אחרים, אפילו לאחר כמה שנים הוא מבקש לחזור אינו בוש, מפני שאומר לירושת אבותי אני חוזר. ואפילו אם אין לו כי אם חלק קטן בתורה, הרי על זה אמרו (אבות פ"ד מט"ז) התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, ועל ידי שיכין עצמו בעמל ויגיעה יזכה לקבל יותר מכפי חלק ירושתו, כי בהשגת התורה אין החכמה תלויה בטבע האדם ובחלקו, אלא איזהו החכם הלומד מכל אדם (שם מ"א), וגם אם רואה שאין בכוחו להחכים מעצמו ילמד מאחרים שיחכימו אותו מחלקם.

למעלה מזו, והכל לפי ערך מעשיו ויגיעתו.

גם מי שנשמתו פחותה יכול לזכות ולהגביה נשמתו

ולא זו בלבד מי שזכה בשעת לידתו לנשמה זכה וטהורה - שיכול בעבודתו להוסיף קדושה על קדושתו, ומן השמים מגביהים נשמתו לעולמות עליונים, ונותנים לו חלק בקדושה נשגבה עד אין קץ - אלא אפילו מי שלא זכה לקבל כי אם נפש פחותה ונמוכה שאין למטה ממנה, ומצד עצמו כמעט שאינו ראוי לשום השגה רוחנית, גם הוא יכול בעבודה ויגיעה להפך עצמו מן הקצה אל הקצה, וכפי יגיעתו בזיכוך החומר יסייעו לו מן השמים, להעלותו מדרגה אחר מדרגה, ולהשפיע עליו שפע קודש בבחינות נפש רוח ונשמה.

בכוח השמירה זוכים לשמיעה גבוהה יותר

ובזה פירש הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ע"ה את דברי הפסוק שמור ושמעת את כל הדברים האלה, ולכאורה ראוי היה להקדים את השמיעה לשמירה, כי איך אפשר לשמור קודם שנשמע את הדברים. רק פירוש הדברים הוא כי כל אדם אינו יכול להשיג יותר מכפי שורש נשמתו, ורק בכוח יגיעה התורה זוכים להגביה הנשמה לשורש גבוה יותר, ועל זה נאמר שמור היינו שתקיים את מצוות ה' ותיגע עצמך בתורה, ועל ידי כך תזכה לושמעת באופן נעלה יותר.

בכל יום זוכה להתעלות יותר מיום האתמול

והנה בכל יום ויום זוכה עובד ה' להתחדשות נשמתו בבחינה מעולה מיום האתמול, וכפי יגיעתו במהלך היום להיזהר ולהישמר מן הכיעור ומן הדומה לו, לשמור רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו בטהרה בלי שום פניות כי

שמור ושמעת (יב כח). הנראה לבאר בזה, כי כל יהודי זוכה לקבל בשעת לידתו נשמה טהורה המסייעת בידו לעבודת ה', ובכוח הנשמה זוכה להשיג השגות גבוהות בתורה הקדושה ובקיום המצוות. ולא עוד אלא שכל התעלות האדם בעבודת ה' היא לפי ערך מעלת נשמתו, והאדם אינו מחויב להישאר תמיד באותה מדרגה, כי כפי מה שהוא מתייגע לזכך עצמו, כך זוכה להמשיך על עצמו נפש רוח ונשמה גבוהים יותר, ובזה ניכרת מעלת האדם על פני בעלי חיים, כי כל בעל חי מיד בשעת לידתו הרי הוא משיג את הכוחות הראויים לו, וכמו שנרמז בדברי חז"ל (ב"ק סה:): שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל, ואינו מוסיף חכמה ושכל יותר מכפי שהוא בשעת לידתו, אבל האדם יש לו מעלה נכבדה זו שהוא הולך ומחכים מזמן לזמן, וכן הוא זוכה לקנות בעצמו תוספת נפש רוח ונשמה לפי מעשיו.

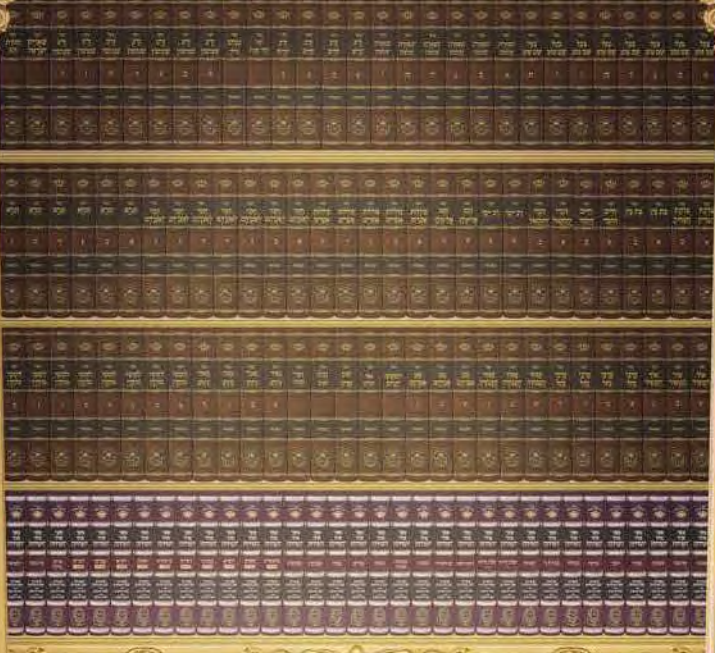
בתחילה אינו ראוי כי אם לנפש טהורה, וכשמוסיף עוז ותעצומות בעבודתו זוכה להמשיך לעצמו רוח חיים, ואם מוסיף בעבודתו נותנים לו נשמה קדושה, וזו שבח מעלתו, שבכוח מעשיו זוכה לקנות לעצמו את הנשמה הקדושה, וכך יכול להוסיף ולהתעלות מדרגה אחר מדרגה, מעולם לעולם עד למדרגות גבוהות ועליונות. וכשזוכה להוסיף ולהתעלות אזי משפיעים לו נפש רוח ונשמה מצד עולם האצילות, וזוכה להיות נקרא בן הקב"ה, ועוד יכול לזכות להמשיך על עצמו נשמת חיים עד שיזכה להשראת שם הוי"ה בשלמות ולתקן עצמו בדיוקן של מעלה. ואין שיעור כמה מדרגות יכול להשיג במעלות רוממות הנשמה, כמו שנרמז בפסוק (קהלת ו ז) 'הנפש לא תימלא' ודרשו חז"ל (ויק"ר ד ב) לפי שהיא מן העליונים, ואין קץ ושיעור להתעלותה בעבודת האדם, וגם זה מפלאי הקב"ה שהוא צר צורה בתוך צורה (ברכות י.), ונתן בנפש האדם יכולת להשיג כמה מדרגות גבוהות זו

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראלים. נעיצוב ועימוד: שוקי קנר

- דברי יחזקאל
- בני יששכר
- בת עין
- אור לשמים
- תפארת שלמה
- צדקת הצדיק

- אוהב ישראל
- עבודת ישראל
- מאור ושמש
- מנחם ציון
- יסוד העבודה
- זרע קודש

- בעל שם טוב
- תולדות יעקב יוסף
- נועם אלימלך
- קדושת לוי
- חיים וחסד
- יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודהגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com